

MANUAL DE EDUCAȚIE PENTRU PATRIMONIU

MANUAL DE EDUCAȚIE PENTRU PATRIMONIU

APRILIE 2024

Acest Manual a fost realizat de Asociația Miltonia în cadrul proiectului „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

În loc de...cuvânt înainte

„Educația pentru patrimoniu există din antichitate, nu este nicidecum ceva nou. Până la un moment dat, acest tip de temelie sufletească se realiza în familie, în comunitate, în vremuri în care comunitățile își cunoșteau și își prețuiau valorile, era o transmitere vie și firească, dincolo de orice scenariu educativ. Însuși cuvântul patrimoniu conține în etimologia sa ideea de moștenire. Din păcate, acest tip de perpetuare naturală se găsește din ce în ce mai rar la noi.

În România s-a făcut și se mai face educație pentru patrimoniu acolo unde cei care se îngrijesc de instruirea copiilor au conștiința valorilor reale. Când ești însuflețit de frumusețea și bogăția patrimoniului, dorința de a insufla această pasiune copiilor este irezistibilă. În demersul de față, nu suntem în poziția olarului, care crede că a descoperit roata. Totuși, cei care practică astăzi în România educația pentru patrimoniu, sunt prea puțini, iar contextul social prea defavorabil conservării și promovării bogățiilor noastre spirituale. Presiunea unor activități facile și lipsite de valoare este foarte mare, iar timpul alocat în general copiilor în familie, prea scurt. Prea puține dintre muzeele și monumentele noastre au îndrumători specializați și programe dedicate copiilor. Prea puține școli desfășoară astfel de acțiuni. În comunitățile rurale, unde patrimoniul imaterial se perpetua firesc, generațiile tinere nu mai dau atenție obiceiurilor vechi, îndreptându-se tot mai mult către modelele străine de identitatea lor, către urbanul anonim.

Învățământul românesc se află de ani buni într-un anevoios proces de reconfigurare, modernizare, aducere la standarde europene. În țările Europei Occidentale, lucrul cu copiii în zona patrimoniului este de mult un fapt comun. Acolo muzeele și monumentele sunt adesea pline de copii. Se va ajunge probabil și în România la o astfel de viziune pentru viitor. Totuși, timpul ne este potrivit și fiecare copil câștigat pentru patrimoniu este important. Atunci când îndrumătorii au un discurs și propuneri de activități adecvate, copiii răspund cu entuziasm. Își doresc astfel de momente fără să înțeleagă prea bine de ce. Copiii rezonează în mod natural la frumos. Pur și simplu le place, iar această afecțiune spontană are pentru ei un sens profund. Este fundamentul aprecierii și atașamentului matur, capabil să ducă mai departe valorile locale.

Dorim să popularizăm cât mai mult ideea de educație pentru patrimoniu și avem ca țintă principală introducerea lui, ca materie de studiu, în programele școlare. Doar punând patrimoniul în inimile copiilor îi putem prelungi existența. Pentru a supraviețui, patrimoniul are nevoie de dragoste!,,

Text preluat de pe <http://edupatrimoniu.piscu.ro/>

INDEX

INTRODUCERE	6
Prezentare generală a educației pentru patrimoniu	6
Competențe patrimoniale	12
Cunoștințe	12
Abilități	13
Atitudini	13
Educația patrimonială și însușirea de competențe	14
FUNDAMENTELE EDUCAȚIEI PENTRU PATRIMONIU	16
Definirea culturii, a patrimoniului cultural și a tradiției	16
Tradițiile urmează ciclicitatea vieții și păstrează cunoașterea populară	16
Tradițiile reprezintă un liant al comunității – rol social	17
Tradițiile ne conferă sentimentul de identitate și apartenență – rol psihologic	17
STRATEGII DE PREDARE PENTRU EDUCAȚIA PATRIMONIALĂ	19
Crearea unui mediu de clasă incluziv	19
Pedagogii interactive	19
Proiecte colaborative cu parteneri internaționali	20
Experiențe de imersiune culturală	20
Povestiri interactive și narative digitale	20
Dezbateri privind problemele privind elemente de patrimoniu pe cale de dispariție	20
Cercuri de dialog pe teme privind patrimoniul cultural imaterial al umanității	20
Proiecte de învățare prin serviciu în folosul comunității	20
Literatură de specialitate – Pippin cel curios	20
Activități interactive bazate pe artă și muzică	21
EXEMPLE DE PLANURI DE LECȚIE	22
Dezvoltarea identității/principiul apartenenței	22
Sunt un băiat/o fată și ceea ce îmi place și fac este în regulă	25
Asta este ceea ce sunt	27
CONTEXTUL MANUALULUI DE EDUCAȚIE PENTRU PATRIMONIU	32
Proiectul „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA	32
Resurse de bază pentru dascăli	33
Istoria Banatului	33
PATRIMONIUL – NOȚIUNI INTRODUCTIVE	40
1. Ce este patrimoniul – definiții și paradigme	40
2. Tipuri și categorii de patrimoniu	41
Patrimoniul cultural imobil	41
Patrimoniul cultural mobil	42
Patrimoniul cultural imaterial	42
Patrimoniul cultural digital	42
Bibliografie	44

INTRODUCERE

Prezentare generală a educației pentru patrimoniu

Noțiunea de patrimoniu, în cel mai general sens, se referă la o moștenire a trecutului transmisă voluntar sau nu, unor oameni sau grupuri, prin apartenența la trecut orice obiect devenind element de patrimoniu sau de moștenire comună, acesta căpătând și o conotație politică legată de memoria colectivă, de patrimoniul național, de identitatea comună și de ideea de conservare. Patrimoniul este depozitarul amintirilor, al urmelor trecutului, deci și al memoriei acestuia pe care o materializează, regăsindu-se în mediul în care trăiesc oamenii și contribuind astfel la construcția identității individuale sau de grup. Atunci când ne referim la patrimoniu trebuie să avem în vedere toate formele sale, atât cele clasice, adică patrimoniul material, imaterial și natural, cât și cele mai recente, cum ar fi patrimoniul industrial (uzine, fabrici, ateliere, orașe muncitorești, mașini, instalații, obiecte tehnice etc.), cel rural (peisaje, ferme, instalații, diverse obiecte etc.) și urban (galerii, magazine, parcuri, grădini, cartiere istorice etc.).

Astăzi, termenul de patrimoniu capătă un înțeles particular, și anume, monumentul istoric - martor al trecutului național, tinde să se estompeze înaintea „bunului comun în care cetățenii pot să se recunoască și să-i împartă valorile. Astfel, educația patrimonială ne privește pe toți deopotrivă, și, în consecință, prin împărtășirea experiențelor emoționale și artistice, pedagogia de patrimoniu evocă sau identifică o întreagă comunitate de valori.

Relația educației patrimoniale cu procesul de învățământ a luat naștere în contextul dezvoltării ideii de păstrare și conservare a operelor valoroase ale trecutului și de respect pentru vestigiile trecutului, care reprezintă moștenirea comună a omenirii. De aceea, copiii trebuie responsabilizați încă de pe băncile școlii în privința conservării și transmiterii zestrei patrimoniale urmașilor, iar această zestre un va fi doar păstrată și conservată, ci și îmbogățită.

Includerea elementelor de patrimoniu în programa școlară înseamnă, în primul rând, obligativitatea profesorului de a identifica procedurile cele mai eficiente prin care trebuie să știe să opereze diferențele dintre trecut și prezent, dintre vechi și modern, să știe cum să-și învețe elevii să privească cu alți ochi mediul în care trăiesc, să pună întrebări și să caute răspunsuri, să le trezească curiozitatea și să le ofere motive pentru cercetare, să privească monumentele sau orice alte obiecte de patrimoniu din perspective istorice, artistice, arhitecturale, etnografice, științifice etc., să coreleze cunoștințele învățate la școală cu mediul înconjurător, astfel cultivându-le respect atât pentru creațiile strămoșilor, cât și pentru cele ale prezentului, motivându-i totodată pentru salvarea și conservarea lor.

În acest demers de conștientizare și responsabilizare cetățenească care permite construcția unei identități comune, patrimoniul local are o deosebită importanță, cunoașterea acestuia și împărtășirea acestei cunoașteri cu ceilalți ducând la identificarea sa ca reperul care ajută cel mai bine la cunoașterea originilor și la oferirea unei semnificații, de asemenea, facilitează integrarea individului într-un grup, întărește sentimentul social și național al unei comunități.

Deschiderea școlii către mediul în care trăiește vizează, în primul rând, o readaptare a pedagogiei la cerințele evoluției societății, apoi o îmbogățire a cunoștințelor elevilor prin contactul direct cu obiectul sau cu alte elemente ale mediului înconjurător.

Încă din anul 1897, John Dewey observa diferența dintre învățarea mecanică și cea activă, afirmând că atunci „când cunoștințele de dobândit sunt prezentate sub forma unei lecții care trebuie învățată ca o lecție, există o absență totală între nevoi și scop. Rezultatul acestei lipse inițiale de motive este o instruire mecanică și lipsită de viață. Acolo unde există viață și dezvoltare organică există întotdeauna acțiune și reacțiune; există cerere și ofertă; cerere din partea spiritului și ofertă din partea programului de studii”.

În 1922, Adolphe Ferrière vorbea despre „școala activă”, care în 1920 era deja un termen curent și care propaga ideea că „munca adevărată este o activitate spontană și inteligentă care este exercitată din interior la exterior”, activitatea spontană, personală și productivă fiind idealul școlii active. Un alt pedagog, Michel Fabre, situează pedagogia între practică și teorie, afirmând despre aceasta că „nu mai este o modalitate de a practica educația, ci o modalitate de a o concepe”. Observăm că pedagogia cunoaște o evoluție permanentă a ideilor și concepțiilor educative, acestea punând tot mai mult accentul pe dezvoltarea copilului prin metode active care să-l implice tot mai mult în activitățile de învățare.

Politicile culturale mai recente ale diferitelor convenții internaționale privesc în special patrimoniul și la conservarea sa pun un accent deosebit pe funcțiile sociale ale patrimoniului cultural și pe aporturile sale ca factor de participare democratică. De exemplu, Convenția-cadru de la Faro din 2005 insistă pe ideea conform căreia cunoașterea și practica patrimoniului reprezintă un aspect al drepturilor cetățenilor de a participa la viața culturală, exprimând totodată principiul conform căruia conservarea patrimoniului nu este un scop în sine, ci are ca obiect contribuția la „bunăstarea persoanelor și la așteptările cele mai mari ale societății”. De unde definește patrimoniul ca fiind „un ansamblu de resurse ale trecutului moștenite, pe care persoanele le consideră, prin regimul proprietății bunurilor, ca o reflecție și o expunere a valorilor lor, credințe, cunoștințe și tradiții în continuă evoluție”.

Pedagogia de patrimoniu a luat naștere pe acest nou fundament, apărând ca o ramură a pedagogiei care se desfășoară în jurul noțiunii de patrimoniu cu tot ceea ce implică aceasta. Înainte de toate, pedagogia de patrimoniu este percepută ca o pedagogie a cetățeanului (care urmărește alfabetizarea științifică, adică transmiterea de cunoștințe și concepte, dar și conștientizarea „politică” în sensul dezvoltării unei conștiințe civice participanților) și o pedagogie a descoperirii (care implică un demers de cercetare bazat pe inducție și distribuție, punând în aplicare situații-problemă și dând un statut pozitiv erorii), nefiind un scop în sine, ci doar un mijloc de a servi scopuri, valori, obiective, o pedagogie în slujba sensului care își propune ca finalitate principală trezirea conștiinței și contribuția la dezvoltarea persoanei în comunitatea umană.

Pedagogia de patrimoniu își propune următoarele obiective, care le permite copiilor:

1. Să integreze istoria în continuitatea sa din trecut până în prezent;
2. Să vizualizeze reperele tangibile în cronologia istorică și tehnică;
3. Să descopere rădăcinile universale ale omului;
4. Să-și construiască propriile criterii de comparație și judecată.

Mai mult, pedagogia de patrimoniu este inter- și pluridisciplinară prin natura competențelor care îi sunt necesare, ea antrenând specialiști din domeniul pedagogiei muzeale (animatori, mediatori culturali), psihologiei, eticii, dreptului, comunicării, marketingului etc., cu ajutorul cărora se materializează în cadrul școlar (sub forma claselor de educație pentru patrimoniu, a orelor dedicate experimentelor științifice, materiilor opționale etc.), în cadrul loisirului (sejururi de concediu, centre de loisir etc.), al culturii și turismului (vizite la muzee, situri, parcuri tematice, participări la manifestații culturale), sub forma acțiunilor culturale temporare sau a proiectelor, măiestria competențelor pedagogice și de animație socio-culturală, precum și conținutul științific și tehnic fiind o condiție sine qua non a pedagogiei de patrimoniu.

Orele dedicate educației pentru patrimoniu există astăzi în numeroase țări, ceea ce demonstrează conștientizarea la nivel internațional a importanței salvării și conservării patrimoniului local, regional, național și mondial. În procesul educației pentru patrimoniu se pune accentul pe cursurile privind educația pentru patrimoniu, atelierile dedicate patrimoniului și pe zilele când sărbătorim patrimoniului, atât la nivel național, cât și european. În Franța, aceste activități se desfășoară într-un mod organizat și planificat, făcând parte din programele școlare, din proiectele clasei sau ale școlii. De exemplu, cursurile de educație pentru patrimoniu sunt cursuri care se desfășoară în timpul unei săptămâni pe un sit, concretizate în vizite, ateliere, dezbateri și diverse cercetări care au ca scop de a descoperi ce este patrimoniul, profesorului revenindu-i sarcina pregătirii acestor activități. Atelierile dedicate educației pentru patrimoniu se desfășoară diferit, în funcție de nivelul școlar, primar sau secundar, pe parcursul a 10-16 săptămâni în timpul anului școlar, 2-3 ore pe săptămână, de regulă în incinta unei instituții culturale (muzeu, arhivă, casă de cultură, monument, sit arheologic etc.); „Ziua patrimoniului” este organizată în principal pe un sit unde un grup de elevi este primit pentru a efectua o vizită de studiu, pe parcursul căreia elevii au posibilitatea de a descoperii elemente concrete ale patrimoniului.

La ciclul primar, educația pentru patrimoniu se face printr-un tip de învățare care urmărește ajutarea copilului în descoperirea bogăției lumii înconjurătoare, bazându-se pe „experiențele trăite, dar și prin descoperirea documentelor”, patrimoniul fiind abordat ca „materie” și ca „obiect” pe care încercăm să-l recunoaștem și să-l clasificăm, să identificăm materialele din care este confecționat, calitățile și utilizările sale, să-l localizăm în spațiu și timp pentru a opera reprezentări între ceea ce este în apropiere sau depărtare, între ceea ce este în realitate și ceea ce nu mai este, copilul dobândind astfel un vocabular adaptat noilor cunoștințe; înființarea muzeelor la nivel de clasă, construirea colecțiilor personale conduc la dezvoltarea dorinței de conservare și introduc noțiunea de obiect de patrimoniu în școala primară, la îmbogățirea cunoștințelor de patrimoniu contribuind și memorarea cântecelor și a rimelor dialectelor regionale și străine, ascultarea unor povestiri/legende/ mituri locale, muzică clasică etc.

La ciclul secundar, educația pentru patrimoniu îmbracă forme mai complexe, afectând mai multe discipline, cum ar fi istoria, literatura, muzica, geografia și altele, ba chiar educația fizică prin practicarea de dansuri și jocuri tradiționale, toate conlucrând la descoperirea trecutului local.

Ciclul terțiar este nivelul la care începe învățământul istoric propriu-zis, nivelul la care elevul are deja abilitatea de a folosi cunoștințele istorice acumulate și în alte domenii, poate surprinde caracteristicile patrimoniului și îl poate situa într-o anumită perioadă istorică în funcție de contextul său, încearcă să lege ceea ce vede cu ceea ce cunoaște, poate descoperi folclorul, personajele din legende, citește genuri variate și texte clasice de ieri și de azi, toate constituind un patrimoniu care se transmite din generație în generație.

Abordarea multidisciplinară și integrată a educației pentru patrimoniu încurajează profesorii din diferite discipline să desfășoare o muncă de echipă care va avea ca finalitate însuflarea dorinței elevilor de a cunoaște, respecta, iubi și pleda în favoarea conservării patrimoniului mondial. Aceste activități se conturează în jurul a șase mari direcții de acțiune: discuții, cercetare, exerciții, experiențe vizuale, excursii la siturile patrimoniului mondial și jocul de rol.

Discuțiile purtate cu elevii urmăresc nu numai oferirea de noi cunoștințe, ci și determinarea acestor de a reflecta asupra patrimoniului, de a suscita dezbateri asupra valorii și semnificației acestuia, tot acest proces cognitiv și gnoseologic având ca scop sensibilizarea elevilor în privința patrimoniului, care îi va fi dat în păstrare pentru a fi transmis mai departe generațiilor viitoare. De asemenea, ținând cont de amploarea tot mai mare a turismului cultural și de pericolele pe care acesta îl reprezintă pentru multe monumente și situri, elevii trebuie înarmați cu cunoștințe temeinice și dorință de acțiune în domeniul conservării permanente a tuturor valorilor patrimoniale.

Cercetarea presupune abilitatea elevilor de a se orienta singuri, pe baza cunoștințelor acumulate la orele de clasă, în a-și căuta noi informații referitoare la patrimoniu, salvare și conservare, internetul constituind o sursă de informații extrem de utilă, la fel ca bibliotecile, arhivele sau documentele. Acestea au ca scop facilitarea găsirii și analizării informațiilor, tragerii concluziilor, elaborarea planurilor de acțiune în favoarea conservării acestui patrimoniu. Exercițiile sunt un panel de obiecte didactice, care permit învățarea și înțelegerea mediului, utilizarea acestor resurse ducând la impulsivitatea curiozității și a ingeniozității elevilor.

Experiențele vizuale, vizitele la muzee și situri, precum și excursiile la monumente și situri constituie alte activități care se încadrează în pedagogia de patrimoniu. Acestea pot fi însoțite de activități interactive, cum ar fi studierea unui obiect de muzeu, vizitarea atelierelor diversilor artizani care-și prezintă pe „viu” meșteșugul, tehnicile, materialele utilizate și produsele finite, elevii înțelegând astfel legătura dintre identitatea lor, patrimoniu și meșteșugurile locale. Jocul de rol privitor la patrimoniu se poate desfășura la un sit, un monument istoric, la un muzeu etc. sau în clasă, la școală. Aceasta răspunde la 5 obiective pedagogice: crearea unei conștiințe; cel mai bun mod de a înțelege teme diferite sau abstracte; dobândirea de noi capacități de cercetare; formarea de atitudini și a unui angajament pe termen lung; dezvoltarea creativității, toate acestea ajutându-i pe elevi să înțeleagă conservarea în așa manieră încât să fie capabili să aleagă materialele și metodele cele mai bune pentru obiectul sau monumentul ales să fie conservat, să ia decizii referitoare la amenajarea teritoriului (demolarea unor clădiri vechi, dezvoltarea turismului, deschiderea unor noi rute etc.), planificare și gestionarea conservării, campanii de promovare și sensibilizare, finanțarea unui sit mai degrabă decât altul etc. Tot prin joc, elevii pot interpreta o piesă istorică sau pot învăța să soluționeze pașnic conflictele, deoarece de multe ori patrimoniu stă la baza unor războaie sau revendicări teritoriale.

Prin toate aceste activități de educație patrimonială, elevii dobândesc noi cunoștințe, priceperi și deprinderi, își formează noi atitudini, capătă disponibilitatea de a trăi experiențe noi, îi ajută să-și redescopere propriul mediu înconjurător, le oferă posibilitatea de a face schimburi informaționale și practice cu adulții sau cu alți tineri, îi ajută să socializeze și să colaboreze la proiecte comune prin munca în echipă, își descoperă laturi ale personalității necunoscute până atunci, atât lor cât și profesorilor sau colegilor, creează o nouă relație cu ei înșiși, cu ceilalți și cu lumea, toate acestea conducând în final la obținerea unei anumite autonomii de comportament și de raționament.

Un model de bună practică poate fi considerat Carta națională franceză din 2002 pentru educația pentru patrimoniu „Adopter son patrimoine”, care stipula adoptarea unui edificiu, cartier, muzeu, grădină, unei colecții, opere, a unui sit arheologic, industrial sau natural de proximitate, un monument etc., elevii având astfel posibilitatea de a deveni „păstrătorii” memoriei elementului de patrimoniu ales și al viitorului său, ei devenind conștienți de responsabilitatea lor de cetățeni față de acest patrimoniu pe care învață să-l cunoască, protejeze sau chiar să-l reabiliteze, elevii devenind actori adevărați în rândul comunității din care fac parte. Această convenție implică mai mulți parteneri și anume: prefecți, Direcțiile Regionale ale Afacerilor Culturale, rectori și profesori de universitate, directorii departamentelor de educație națională, asociații nonguvernamentale, societatea civilă, profesori și elevi. Această Carte este aplicată în cadrul unui proiect cultural sau artistic derulat în funcție de programa școlară și poate permite studii variate legate de istorie, literatură, muzică sau arte plastice.

Interese pentru pedagogia de patrimoniu au apărut și în România, dovadă fiind Programa școlară pentru disciplina Educație pentru patrimoniu (clasa a VI-a/a VII-a), apărută la București în anul 2017, care alocă acestei noi discipline 1 oră săptămânal pe întreaga perioadă a anului școlar și care, „Prin problematica sa, aceasta poate fi integrată în cadrul ariei curriculare Limbă și comunicare, Arte sau Om și societate, în funcție de interesele de dezvoltare ale elevilor și de nevoile și resursele identificate în școli și în comunitate”.

Programa este realizată ținând cont de documentele europene și internaționale recunoscute de România, conform cărora educația pentru patrimoniu vizează înțelegerea noțiunii de patrimoniu, de salvare, păstrare și conservare a acestuia de către copii și familiarizarea lor cu patrimoniul material, imaterial și natural din lista UNESCO, urmărindu-se educarea tinerilor în perceperea și înțelegerea semnificațiilor și valorilor culturale, învățării modalităților de păstrare și a tehnicilor de conservare, a observării beneficiilor și provocărilor privind protejerea patrimoniului în contextul turismului de masă, al riscurilor de distrugere prin calamități naturale, războaie sau indiferență la nivelul politicilor publice.

În urma acestor cursuri, tinerii își îmbogățesc cunoștințele, își formează anumite abilități și atitudini, iar profesorii își perfecționează proiectele și strategiile didactice, precum și metodele de predare-învățare-evaluare, ținând cont de varietatea contextelor de învățare. Toate acestea conduc la raportarea mai realistă a tinerilor la mediul lor înconjurător, la aprecierea valorilor materiale, imateriale și naturale pe care trebuie să le protejeze și conserve, la responsabilizarea acestora în privința patrimoniului moștenit, la întărirea sentimentului identitar național, european și universal, la toleranță și deschiderea spre multiculturalitate, pedagogiei de patrimoniu revenindu-i sarcina de a realiza aceste deziderate.

Deschiderea spre sine și spre ceilalți este una dintre direcțiile urmărite, tinerii fiind ajutați să privească mai întâi spre propriile valori patrimoniale naționale, apoi spre ale celorlalți pentru a se raporta într-un mod realist la ele și pentru a le include în circuitul mondial de valori ale umanității, pentru a-și dezvolta spiritul civic în păstrarea valorilor de patrimoniu și implicarea în proiecte privind această moștenire culturală.

Competențe patrimoniale

Disciplina opțională Educație pentru patrimoniu contribuie la formarea progresivă a competențelor cheie de comunicare în limba maternă, sociale și civice, digitale, sensibilizare și exprimare culturală, promovând abordarea integrată și conexiunile multidisciplinare. În plan metodologic, opțiunea pentru o abordare integrată și pentru strategii de învățare interactive, se fundamentează pe beneficiile formative rezultate din inter-relaționarea constantă a disciplinelor școlare la nivelul competențelor și al domeniilor de conținut.

Competențele generale sunt:

1. Exprimarea interesului pentru patrimoniul unei comunități, recunoscând valoarea acestuia la nivel local, național și internațional.
 2. Cooperarea pentru promovarea valorilor de patrimoniu în comunitate
-

Competențele specifice:

Manifestarea disponibilității pentru participarea la activități și evenimente culturale în contextul patrimonial

Raportarea critică la comportamente și atitudini ale persoanelor din comunitate cu privire la moștenirea culturală

Formularea unor opinii privind valorile de patrimoniu rezultate din diversitatea culturală și dialogul intercultural

Identificarea elementelor de patrimoniu național produse în comunitate care au dobândit recunoaștere, intrând în lista UNESCO

Inițierea unor acțiuni de sensibilizare pentru respectarea și aprecierea moștenirii culturale

Realizarea în echipă a unor proiecte de promovare a patrimoniului național, utilizând resurse digitale și networking

Cunoștințe

Auto-conștientizare privind patrimoniul cultural: Înțelegerea propriului patrimoniu local și național, incluzând patrimoniul material (clădiri, peisaje, artefacte) și patrimoniul imaterial (limbă, muzică, obiceiuri și tradiții).

Cunoștințe despre patrimoniul cultural european/mondial: Cunoașterea altor culturi și a istoriilor lor, a valorilor, stilurilor de comunicare, credințelor și practicilor.

Conștientizare socio-lingvistică: Înțelegerea rolului limbii în comunicare, incluzând idiomurile, gesturile și utilizarea specifică a limbii în diverse contexte.

Probleme și tendințe globale: Conștientizarea problemelor privind salvagardarea patrimoniului cultural, în deosebi a celui imaterial, ceea ce înseamnă, printre altele, recunoașterea lui în cadrul societății și asigurarea viabilității acestuia în sânul comunităților.

Abilități

Comunicare eficientă: Capacitatea de a comunica eficient și adecvat în contexte culturale diverse, atât verbal cât și non-verbal.

Ascultare activă: Ascultarea cu atenție și cu empatie pentru a înțelege pe deplin perspectivele și experiențele altora.

Adaptabilitate și flexibilitate: Capacitatea de a-ți adapta comportamentul și metodele de lucru în răspuns la noi contexte culturale și grupuri diverse.

Empatie: Capacitatea de a te pune în locul altuia și de a înțelege sentimentele și perspectivele lor.

Gândire critică: Analizarea și evaluarea problemelor din multiple perspective culturale fără prejudecăți.

Rezolvarea problemelor: Capacitatea de a găsi soluții în situații în care diferențele culturale complică un context.

Atitudini

Deschidere: Deschiderea către experiențe noi, idei și moduri de gândire diferite de ale tale.

Curiozitate: Un interes autentic pentru învățarea despre patrimoniul cultural european/mondial, metode de valorificare a lui.

Respect: A manifesta respect pentru toate persoanele, indiferent de diferențele culturale.

Toleranță pentru ambiguitate: Stare de confort în situațiile necunoscute și în incertitudini.

Răbdare: Capacitatea de a avea răbdare în procesul de învățare și de înțelegere a diferențelor culturale.

Responsabilitate: Recunoașterea impactului acțiunilor proprii în salvagardarea și valorificarea patrimoniului cultural și asumarea responsabilității pentru acestea.

Umilință: Recunoașterea propriilor limite în cunoașterea și înțelegerea diferitelor culturi și disponibilitatea de a învăța.

Educația patrimonială și însușirea de competențe

Educația patrimonială, în sine, se bazează pe ideea că patrimoniul oferă elevilor posibilitatea de a se angaja în experiențe care îi fac să învețe. Aceștia nu dobândesc numai cunoștințe despre un context patrimonial anume, ci patrimoniul, de asemenea, le oferă un context de învățare, în care vor dobândi o gamă mai largă de competențe. Ca atare, este modul cel mai adecvat de promovare a competențelor. Educația pentru patrimoniu promovează utilizarea mediului cultural și istoric, deoarece se bazează pe învățarea activă sau prin descoperire; îi îndeamnă pe elevi să analizeze și să discute rezultatele analizelor lor.

De asemenea, educația pentru patrimoniu este un instrument care ajută la dezvoltarea unui set de competențe de bază pentru învățarea pe tot parcursul vieții. De exemplu:

Educația patrimonială promovează însușirea limbii

Limba maternă și limbile străine sunt elemente ale patrimoniului nostru cultural și, în același timp, ele formează un instrument necesar pentru a medita și a comunica despre patrimoniul nostru. Pe lângă faptul că reprezintă o parte a patrimoniului și un instrument de comunicare, limbile sunt codul în care istoria noastră este condensată în cărți, imagini, povestiri, inscripții, piese de teatru, cântece, versuri, etc.

Promovează abilități și cunoștințe în domeniul științei și tehnologiei

Patrimoniul nostru cultural constă, de asemenea, în tehnologiile dezvoltate de omenire pe parcursul existenței sale. Ca atare, el dezvoltă încercările făcute pentru a înțelege natura, pentru a o controla și a folosi cunoștințele pentru propriile noastre scopuri, pentru propriul nostru consum de resurse, propriile noastre tehnologii, în activități personale sau școlare. Patrimoniul devine astfel o „știință aplicată”, ale cărei secrete trebuie descoperite, științele devenind teritoriul exploratorilor și al inventatorilor, elevii putând astfel fi motivați să le calce pe urme.

Îmbunătățește dezvoltarea abilităților personale și sociale

Competențele interpersonale, interculturale, sociale și civice își au, de asemenea, rădăcinile în patrimoniul nostru. Religia, tradiția și necesitățile de bază ale vieții de zi cu zi au modelat opiniile și obiceiurile noastre. Explorarea și analizarea acestora în interiorul și dincolo de granițele Europei pot îmbunătăți dezvoltarea de noi ritualuri, norme, obiceiuri, tradiții, valori, precum și înțelegerea reciprocă a celor existente. De asemenea, pot contribui la dezvoltarea unor modalități mai practice de îndeplinire a rolului nostru, în calitate de cetățeni activi ai societății noastre.

Evocă spiritul antreprenorial

Unele țări s-au dezvoltat și au ajuns să prospere prin comerț și schimb de mărfuri. Antreprenorialul a fost motorul de dezvoltare a multor națiuni. Educația pentru patrimoniu poate prezenta exemple relevante din trecut. Procesul de învățare devine o călătorie inițiativă, de descoperire și acțiune.

Stimulează sensibilizarea și exprimarea culturală

Sensibilizarea și expresia culturală implică înțelegerea și respectul față de modul în care ideile și înțelesurile sunt formulate și comunicate în mod creativ în diferite culturi și printr-o serie de arte și alte forme culturale. Nu este numai o competență de sine stătătoare, ci, se întrepătrunde cu toate celelalte. Ea mai presupune curiozitatea față de lumea înconjurătoare, o atitudine deschisă de imaginare a noi posibilități și dorința de a participa la diverse experiențe culturale. Educația pentru oferă atât exemple de bune practici, cât și metode de lucru și inspirația necesară.

Servește competențelor digitale și de învățare

Educația pentru patrimoniu oferă contextul ideal, astfel încât elevii să își găsească propriile metode de învățare, în vreme ce abordează patrimoniul din perspectiva pe care ei și-o doresc, folosind instrumentele care le sunt cele mai la îndemână. În acest proces, competențele digitale sunt un ajutor de nădejde și facilitează procesul de învățare.

În concluzie, putem afirma că:

- patrimoniul cultural reprezintă unul dintre cele mai de preț produse identitare, care ne obligă atât pe noi, cât și generațiile viitoare, la buna sa păstrare, protejare și promovare;
 - educația pentru patrimoniu creează experiențe valoroase, care, în timp, ar putea să se transforme în veritabile forțe de schimbare a realității;
 - valorificarea în cadrul procesului educațional a patrimoniului cultural local și național facilitează întărirea sentimentului identitar național;
 - patrimoniul poate deveni o componentă indispensabilă și de impact major a dezvoltării durabile a comunităților noastre.
-

FUNDAMENTELE EDUCAȚIEI PENTRU PATRIMONIU

Definirea culturii, a patrimoniului cultural și a tradiției

Cultura este un sistem complex și dinamic de credințe, valori, norme, comportamente, tradiții și artefacte împărtășite. Este transmisă din generație în generație prin diverse forme de comunicare, atât verbale, cât și non-verbale, alimente, îmbrăcăminte, tradiții, muzică, artă, literatură etc. Cultura modelează identitatea noastră, influențează comportamentul nostru și ne permite să dăm sens lumii din jurul nostru.

Patrimoniul cultural este un mozaic bogat și divers de expresii culturale și creative, o moștenire lăsată de generațiile anterioare pentru cele viitoare. Acesta include situri naturale, construite și arheologice, muzee, monumente, opere de artă, orașe istorice, opere literare, muzicale și audiovizuale, precum și cunoștințele, practicile și tradițiile cetățenilor europeni.

Patrimoniul cultural îmbogățește viața fiecărui cetățean, reprezintă un motor pentru sectoarele culturale și creative și joacă un rol important în crearea și consolidarea capitalului social al Europei. De asemenea, reprezintă o resursă importantă pentru creșterea economică, ocuparea forței de muncă și coeziunea socială, având potențialul de a revitaliza zonele urbane și rurale și de a promova turismul durabil.

Obiectele de patrimoniu pot face parte din colecțiile muzeelor, ale bibliotecilor, arhivelor sau din colecții private. Obiecte pe care le avem în jurul nostru – tablouri, fotografii vechi, obiecte moștenite – pot fi, de asemenea, valoroase nu doar pentru noi, ci și ca parte a patrimoniului cultural mobil. O altă parte a obiectelor de patrimoniu sunt, desigur, încă nedescoperite, îngropate în situri arheologice sau în alte locuri neașteptate.

În funcție de tipul obiectelor, de vechimea și de raritatea lor, precum și de relevanța lor, pentru întreaga omenire, sau pentru spațiul românesc, bunurile pot fi clasate în Inventarul patrimoniului cultural național mobil, în categoriile tezaur sau fond.

Tradiția (în latină *traditio*, din *tradere*, „a da mai departe”) înseamnă transmiterea continuă a unui conținut cultural de-a lungul istoriei de la un eveniment generator sau un trecut imemorabil. Acest patrimoniu intangibil poate fi vectorul identității unei comunități umane.

Tradițiile urmează ciclicitatea vieții și păstrează cunoașterea populară

Din cele mai vechi timpuri, oamenii și-au transmis prin puterea exemplului și prin viu grai cunoștințele. Păstrarea prin tradiție conferă o anumită legitimitate, o valoare confirmată de vechime și de experiență. Totodată, ele servesc ca puncte de reper în trecerea timpului, marcând începutul și sfârșitul anumitor perioade, în strânsă legătură cu natura sau cu evenimente istorice.

Tradițiile reprezintă un liant al comunității – rol social

Valorile de patrimoniu, atât de ordin material, cât și cele social-culturale, sunt elemente ce stau la baza identității unei comunități. Locurile care își păstrează nealterate tradițiile ne pun în legătură cu o anumită aspirație de bază a omului, aceea de a-și găsi locul în comunitate, de a se simți parte din ea. Pe de altă parte, distrugerea acestor valori este marcantă și chiar iremediabilă, în unele cazuri, pentru comunitatea respective.

Istoria recentă ne poate oferi o lecție importantă în ilustrarea acestui aspect: consecințele distrugerii patrimoniului arhitectural, în procesul intensiv de industrializare și urbanizare ce a marcat secolul XX. Una din criticile aduse urbanismului funcționalist și arhitecturii moderne este tocmai senzația de alienare și ștergerea identității, care au generat probleme sociale. Ulterior, în anii 80, postmodernismul a impus o schimbare de paradigmă și o mai mare grijă pentru păstrarea patrimoniului construit, a identității unui loc.

Totuși, rămâne permanent conflictul, ideologic sau financiar, între vechi și nou, între responsabilitatea de a păstra și a da mai departe moștenirea culturală următoarelor generații și dorința de a marca intervenția prezentului. Nevoile actuale nu trebuie negate, precum nu trebuie negat nici trecutul. Important e însă ca ele să fie relaționate cu respect și să păstreze, prin valorile lor, specificul intrinsec al locului și societății respective.

Tradițiile ne conferă sentimentul de identitate și apartenență – rol psihologic

Mulți dintre noi plecăm în alt oraș sau în altă țară, la muncă sau la studii. Însă, odată ajunși acolo, cu toate noile oportunități care se deschid, se resimte totuși și o lipsă de apartenență, acel dor de acasă, de familie, de tot ceea ce ne reprezintă ca oameni.

Farmecul locurilor natale ține mult de comunitate, pentru că acolo unde oamenii se cunosc cu toții, exista mai multă încredere și siguranță, precum și un sentiment de a putea înțelege și de a fi înțeles. O astfel de comunitate se construiește în timp și este legată prin tradiții.

Odată distrusă, tradiția este aproape imposibil de reclădit. Pentru că noi nu mai avem nici răbdare, nici dependență față de mediul din care provenim, iar când ceva se deteriorează am fost învățați să aruncăm, în loc să reparăm. Simțim constant presiunea de a veni mereu cu ceva nou, de a găsi noi oportunități, tot mai repede. În toată această cursă, să ne facem timp să privim în urmă și să ne gândim dacă nu cumva ne-am pierdut pe drum chiar pe noi înșine...

În concluzie...

Importanța păstrării valorilor naționale, a conservării și promovării tradițiilor în societatea contemporană este constituită din nevoia de a ne cunoaște istoria, datinile, folclorul și meșteșugurile pe care le-au păstrat și transmis străbunii noștri.

În primul rând, trebuie să promovăm tradițiile pentru a ne cunoaște istoria, identitatea națională, să vedem care sunt valorile care ne leagă de patrie, să învățăm că suntem liberi datorită strămoșilor și eroilor patriei care și-au dat viața pentru țară. Să învățăm și să prețuim fondul nostru național care este precum o emblemă pentru propria persoană.

În al doilea rând, conservarea și promovarea tradițiilor sunt necesare deoarece acestea reprezintă o parte a patrimoniului imaterial pe care îl avem, ca națiune. Ca parte a patrimoniului, tradițiile constituie o marcă identitară, fără de care nu putem vorbi despre o națiune română. Dispariția tradițiilor ar avea drept urmare dispariția națiunii înseși.

În concluzie, tradițiile nu trebuie uitate, cu toate că ele sunt în continuă schimbare. Treptat, ele se metamorfozează într-o altă formă, dar nu dispar din societate. Legătura cu trecutul nu trebuie să se rupă, deoarece, în caz contrar, trecutul național ar deveni ininteligibil pentru generațiile următoare, iar acestea s-ar deznădăcina, și-ar pierde identitatea.

Educația pentru patrimoniu permite elevilor, precum și profesorilor lor, să obțină maximum de roade, nu numai în ceea ce privește cunoștințele istorice, ci și în ceea ce privește dezvoltarea competențelor-cheie pentru învățare pe tot parcursul vieții, cum ar fi competența de a coopera, comunica, de a se exprima cultural și de a dobândi un sentiment de inițiativă și spirit antreprenorial.

STRATEGII DE PREDARE PENTRU EDUCAȚIA PATRIMONIALĂ

Crearea unui mediu de clasă incluziv

Crearea unui mediu de clasă incluziv este esențial pentru a promova un sentiment de apartenență și respect între toți elevii, indiferent de background-ul lor, abilitățile sau stilurile de învățare. O clasă incluzivă nu doar că adaptează diversitatea, ci o sărbătorește, asigurându-se că fiecare elev are acces la oportunități de învățare echitabile.

Idată câteva idei pentru crearea unei clase mai incluzive.

1. **Întâlniri incluzive de dimineață:** Începeți ziua cu o întâlnire de dimineață în care fiecare elev să aibă ocazia să împărtășească ceva sau să facă parte dintr-o activitate de grup. Această rutină ajută la construirea unei comunități puternice și incluzive în care fiecare elev se simte valorizat.
2. **Activități colaborative în grup:** Organizați regulat elevii în grupuri diverse pentru proiecte și activități de învățare. Acest lucru încurajează colaborarea, comunicarea și aprecierea pentru diferite perspective și puncte forte.
3. **Predare raportată la cultură:** Integrați referințele culturale ale elevilor în toate aspectele învățării. Această metodă face ca curriculumul să fie mai relevant pentru viața elevilor diversi și încurajează respectul și aprecierea pentru diferențele culturale.
4. **Mobilier de clasă și scaune multifuncționale:** Aranjați clasa pentru a se adapta la diverse preferințe și nevoi de învățare. Acest lucru ar putea include zone pentru lucru în grup, pentru lucru individual liniștit și opțiuni de scaune confortabile pentru a oferi elevilor un control asupra mediului lor de învățare.
5. **Sistem de suport între colegi:** Încurajați o cultură în clasă în care elevii să se ajute unii pe alții prin tutorat între colegi, sisteme de prietenie și învățare colaborativă. Aceasta promovează un sentiment de comunitate și respect reciproc.

Prin implementarea sistematică a acestor strategii, educatorii/dascălii pot crea un mediu de învățare cu adevărat incluziv. Un astfel de mediu nu numai că susține succesul academic al tuturor elevilor, ci și promovează o cultură școlară care valorizează diversitatea, promovează înțelegerea și încurajează empatia și respectul între elevi și personalul școlar.

Pedagogii interactive

Pedagogiile interactive pentru educația patrimonială sunt concepute pentru a angaja elevii activ în procesul de învățare, promovând o înțelegere profundă, empatie și abilitățile necesare pentru navigarea în patrimoniul cultural național și universal. Aceste pedagogii pun accentul pe învățarea experiențială, gândirea critică și practica reflexivă, având ca scop pregătirea elevilor să prospere într-o lume a globalizării. Idată câteva pedagogii interactive eficiente pentru educația patrimonială:

Proiecte colaborative cu parteneri internaționali

Utilizând tehnologia pentru a conecta clasele din întreaga lume, elevii pot colabora la proiecte cu colegi din diferite medii culturale. Aceste proiecte ar putea fi concentrate pe aspecte privind patrimoniul material în pericol sau patrimoniul natural sau imaterial, încurajând dialogul și colaborarea interculturală.

Experiențe de imersiune culturală

Fie prin realitate virtuală, fie prin excursii reale, experiențele de imersiune culturală permit elevilor să "între în pielea" oamenilor din diferite culturi, să participe virtual la desfășurarea diferitelor ritualuri și tradiții. Acest lucru ar putea include tururi virtuale ale siturilor istorice, participarea la festivaluri culturale sau experiențe de învățare a limbilor în mod imersiv.

Povestiri interactive și narative digitale

Utilizând instrumente digitale, elevii pot crea sau participa la proiecte de povestire care explorează zestrea identitară a diferitelor zone istorice din România sau a altor popoare, tradițiile și experiențele. Aceasta ar putea implica platforme de povestire digitală, podcast-uri sau proiecte video care permit expresii ale elevilor cu privire la povești personale și comunitare.

Dezbateri privind problemele privind elemente de patrimoniu pe cale de dispariție

Organizarea dezbaterilor pe teme privind elemente de patrimoniu pe cale de dispariție stimulează gândirea critică și ajută elevii să înțeleagă și să articuleze perspective diverse. Această pedagogie încurajează implicarea activă în probleme complexe, îmbunătățind capacitatea elevilor de a argumenta respectuos și constructiv.

Cercuri de dialog pe teme privind patrimoniul cultural imaterial al umanității

Grupurile mici de discuție ghidate pot facilita schimburi semnificative despre norme culturale, valori și experiențe. Aceste cercuri de dialog promovează ascultarea activă, respectul reciproc și o înțelegere mai profundă a diversității și a lucrurilor comune între culturi.

Proiecte de învățare prin serviciu în folosul comunității

Învățarea în folosul comunității, care implică lucrul cu comunități diverse în contextul îngrijirii și protejării clădirilor monument istoric, prin acțiuni de tip "Ambulanța pentru Monumente" poate oferi experiențe practice cu diversitate culturală și responsabilitate socială. Prin aceste proiecte, elevii pot aplica cunoștințele dobândite în cadrul orelor de educație pentru patrimoniu în contexte reale, reflectând asupra experiențelor lor pentru a obține perspective de comportamente pro-active pe viitor.

Literatură de specialitate – Pippin cel curios

Cărțile și lectura despre patrimoniul cultural aduce la îndemâna elevilor, mici și mari, informații, imagini și povești inedite despre moștenirea culturală a poporului român. Prin personaje fantastice și povești fascinante, elevii descoperă frumusețea și bucuria clădirilor istorice, a caselor și obiceiurilor tradiționale.

Site-ul <https://pippinzelcurios.ro/category/cartile/> oferă o colecție bogată de cărți cu și despre patrimoniul cultural, unde Pippin cel curios este prietenul și ghidul elevilor prin toate aceste explorări ale tradițiilor și caselor istorice.

Activități interactive bazate pe artă și muzică

Integrarea artei și a muzicii din diferite culturi în curriculum prin ateliere sau proiecte interactive poate fi un instrument puternic pentru explorarea și sărbătorirea patrimoniului. Aceste activități pot include expoziții de artă, spectacole muzicale, ateliere de dans și artă, oferind experiențe bogat-senzoriale ale expresiilor culturale.

EXEMPLE DE PLANURI DE LECȚIE

Dezvoltarea identității/principiul apartenenței

Înțelegerea propriului proces de dezvoltare a identității este fundamentală pentru a te angaja într-o lume diversă, deoarece ajută persoana să înțeleagă aspectele care alcătuiesc propria identitate și cum acea identitate influențează modul în care se comportă, comunică și înțelege lumea. Doar atunci când o persoană își dă seama și apreciază complexitatea propriei identități poate începe să dezvolte empatia, compasiunea și abilitățile de ascultare activă care îi vor permite să realizeze și să aprecieze pe deplin identitatea unei alte persoane. Setul de planuri de lecție de mai jos lucrează cu elevii de diferite vârste pentru a înțelege că propria lor identitate este alcătuită din mai mulți factori, inclusiv fondul lor cultural, familiile lor, cum arată, ce le place să facă, cu cine se identifică, fondul lor religios/tradițional, etc.

Identitate: Ce mă face pe mine să fiu eu? Și ce te face pe tine să fii tu?

Mai jos sunt patru planuri de lecție demonstrative pentru ciclul primar – care înglobează împreună conceptul cheie al identității și care pot fi ușor adaptate pentru diferitele grupe de vârstă:

Concept cheie – identitate (pentru învățământul primar)

Informații pentru profesori: cum influențează auto-percepția elevilor identitatea acestora, participarea lor în grupe și imaginea lor despre societate?

Identitate, într-un context psihologic, trimite la imaginea de sine (modelul mental al unei persoane despre sine), respectul de sine și individualitate. Identitatea de gen este o parte importantă a conceptului de identitate. Aceasta dictează într-o proporție semnificativă felul în care se vede pe sine, atât ca persoană, cât și în relație cu ceilalți și astfel determină potențialul pe care el/ea îl poate aduce unui grup.

Identitate, într-un context sociologic, se concentrează pe conceptul de comportament de rol. Din această perspectivă, individul descoperă identitatea sa prin învățarea rolurilor sociale și prin experiențele sale în aceste roluri.

Totuși, termenul „identitate” este folosit în mod uzual pentru a descrie identitatea personală – toate lucrurile care definesc o personalitate unică. În același timp, sociologii adesea folosesc acest termen pentru a descrie identitatea socială sau suma apartenențelor de grup, care definesc pe individ.

Devine evident faptul că identitatea este foarte importantă în arii diferite. Dacă luăm în considerare identitatea în cadrul ECD/EDO, aceasta are un caracter special: dacă oamenii și-au clarificat propria poziție, sunt în măsură să se susțină în plan individual și în grupuri. Aceasta este un proces ce se desfășoară de-a lungul vieții și care se află în continuă schimbare. Definirea sau găsirea identității proprii trebuie susținută, prin urmare, de la o vârstă timpurie. Aceasta nu trebuie să se realizeze prin mijloace didactice, ci prin oferirea posibilității indivizilor de a o găsi ei înșiși, cu toate avantajele și dezavantajele pe care aceasta le aduce cu sine. Un stat deschis și democratic poate funcționa doar dacă indivizii îi pot apăra pe alții, fără să se piardă pe sine în acest proces.

Scopul educației pentru cetățenie democratică este să susțină dezvoltarea competențelor în trei domenii. Această unitate are următorul profil de competențe.

Competență în...				
... analiză și judecată politică		... utilizarea metodelor		... luarea deciziilor și acțiune politică
**		***		*
Trusă de instrumente				
În aceasta unitate următoarele instrumente din trusa elevilor vor fi folosite. Profesorul trebuie să decidă dacă unii sau toți elevii au nevoie de pregătire suplimentară pentru a putea lucra cu acestea.				
0	Cercetare în biblioteci			
0	Cercetare pe internet			
0	Desfășurarea de interviuri și anchete			
X	Interpretarea de imagini			
0	Hărți conceptuale			
0	Creare de postere			
X	Realizarea de expoziții			
0	Planificarea și susținerea de prezentări			
0	Pregătirea unor folii transparente sau a unei prezentări PowerPoint			
0	Redactarea unor articole de presă			
0	Realizarea unor spectacole			
0	Organizarea unor dezbateri			
Cum influențează percepția despre sine a elevilor identitatea lor, participarea acestora în grupuri și viziunea lor despre societate?				
Titlul lecției	Obiectivele învățării	Sarcinile elevilor	Resurse	Metode
Lecția 1: Asta îmi place	Elevii descoperă abilitățile și cunoștințele lor și ale celorlalți. Ei devin conștienți de efectele stereotipurilor de gen	Elevii notează propriile lor preferințe și comportamente în patru categorii. Ei își împărtășesc răspunsurile cu ceilalți elevi și reflectează asupra lor	Hârtie și stilouri, copii ale fișei cu tabelul „Îmi place și nu îmi place”	Lucru individual și în grupe, discuție frontală

Titlul lecției	Obiectivele învățării	Sarcinile elevilor	Resurse	Metode
Lecția 2: Simboluri personale (blazonul I)	Elevii își dezvoltă stima de sine prin recunoașterea și valorizarea aspectelor pozitive	Elevii își creează propriile simboluri care vor fi parte dintr-un blazon colectiv. Își pun întrebări asupra propriei percepții despre sine și utilizează punctele tari identificate în prima lecție. Elevii sunt organizați în grupe, ca element pregător pentru cea de-a treia lecție.	Tabelele din lecția anterioară, copii ale blazonului (două pentru fiecare elev), creioane colorate, foarfeci	Lucru individual, formarea de grupe
Lecția 3: Acesta este blazonul nostru (blazonul II)	Elevii devin conștienți de potențialul punctelor forte ale fiecăruia dintre ei pentru, grupu. Ei cad de comun acord asupra unui nume și a unui motto pentru grup.	În grupe de câte patru, elevii explică simbolurile lor personale celorlalți membri ai grupului. Ei creează un blazon comun și aleg împreună un nume, un motto și un simbol pentru grupul lor. Elevii prezintă blazonul ales clasei.	Copii imprimate ale blazoanelor realizate în lecția anterioară, creioane colorate, lipici	Activitate de grup (câte patru elevi) și o prezentare de grup
Lecția 4: Indivizi și grupuri	Prin discuții, elevii înțeleg că punctele lor tari au potențial în cadrul unui grup. Ei înțeleg conceptele de lucru în echipă și diviziune a muncii. Ei pot identifica grupe în societate în care diferitele puncte tari trebuie combinate pentru a avea succes.	Elevii discută despre punctele lor tari și le leagă de alte experiențe din afara școlii. Într-o sesiune de brainstorming, ei identifică situații în care, diferite abilități sunt necesare pentru succesul grupului	Tablă sau flipchart	Discuție frontală

LECȚIA 1: ASTA ÎMI PLACE

Sunt un băiat/o fată și ceea ce îmi place și fac este în regulă	
Obiectivele învățării	Elevii descoperă abilitățile și cunoștințele celorlalți. Ei devin conștienți de efectele stereotipurilor de gen.
Sarcinile elevilor	Elevii notează propriile lor preferințe și comportamente împărțindu-le în patru categorii. Ei împărtășesc răspunsurile lor celorlalți elevi și reflectă asupra lor.
Resurse	Hârtie și creioane, copii ale fișei „Îmi place și fac”.
Metode	Activitate individuală și de grup, discuție frontală.

Descrierea lecției

Dascălul/educatorul introduce tema prin adresarea unor întrebări cum ar fi „Ce activități vă place să faceți?”, „Ce activități nu vă place să faceți?”, „Ce activități sunt percepute ca fiind mai ușor de făcut de către băieți?”, „Ce activități sunt percepute ca fiind mai ușor de făcut de către fete?”, „Ce activități sunt făcute atât de fete, cât și de băieți deopotrivă?”.

Dascălul așteaptă ca elevii să se gândească la posibile răspunsuri, apoi le solicită să răspundă.

În a doua etapă, dascălul le dă elevilor câte o copie a fișei, hârtie și creioane. Elevii trebuie să plieze în două fișa și să folosească pentru moment doar partea de sus. Apoi, dascălul le dă elevilor următoarele indicații:

- notează dacă ești fată sau băiat;
- notează cinci lucruri pe care ți-ar plăcea să le faci și le faci;
- notează cinci lucruri pe care le faci, dar nu îți plac;
- notează cinci lucruri care nu îți plac și nu le faci;
- notează cinci lucruri pe care nu le faci, dar ți-ar plăcea să le faci.
- alături de fiecare lucru pe care l-ai notat, indică dacă crezi că și alte fete/băieți fac același lucru sau dacă tu crezi că este o activitate comună ambelor genuri.

După ce elevii au terminat, dascălul le cere să se plimbe prin clasă și să-și prezinte răspunsul altor cinci elevi. Ei notează răspunsurile acelor elevi pe partea de jos a fișei.

Dascălul îi cheamă pe elevi să vină și să se așeze într-un cerc. Are loc o discuție frontală, folosind următoarele întrebări ca punct de plecare:

- Ce crezi despre răspunsurile colegilor tăi de clasă? Ai fost surprins/ă?
- Care sunt lucrurile pe care doar tu poți să le faci?
- Care sunt lucrurile pe care doar tu poți să le faci?
- Găsești idei comune în lucrurile pe care elevii ar dori să le facă, dar nu le fac?

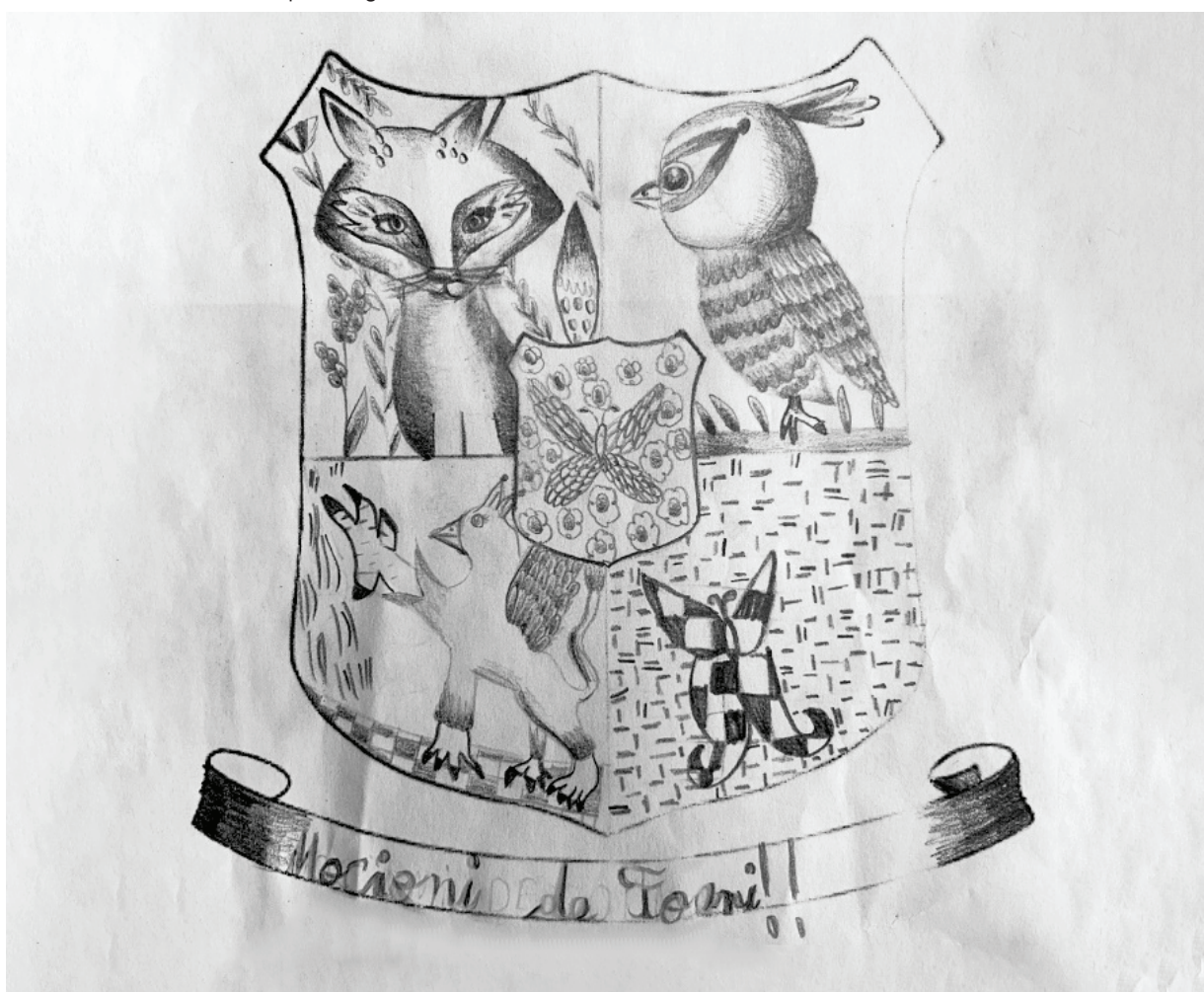
- Ce se întâmplă dacă o fată face lucruri considerate de societate „de băieți”? Sau dacă un băiat face lucruri considerate de societate „de fată”?
- Cum ar răspunde membrii familiei tale la aceste întrebări?
- De ce am dat răspunsurile pe care le-am dat? De ce credem că unele lucruri sunt în pot fi făcute doar de fete, iar altele doar de băieți?

Ca ultim pas, întrebările vor fi legate de problematica ECD și EDO:

- Ce se întâmplă dacă cineva nu știe care sunt lucrurile pe care îți place să le faci și le și faci?
- Ce se întâmplă dacă cineva nu știe despre lucrurile care nu îți plac, dar le faci?
- Cine decide ce poate să facă o fată și ce poate să facă un băiat?
- Ce se întâmplă atunci când ești limitat/ă de ceea ce ceilalți consideră că doar
- Ce se întâmplă atunci când ești limitat/ă de ceea ce ceilalți consideră că doar băieții sau doar fetele pot face?
- Crezi că aceste roluri vor rămâne la fel? Crezi că întotdeauna a fost așa?

Extindere: lecția poate fi dezvoltată prin focalizarea pe întrebarea cu privire la ceea ce elevii nu fac, dar le-ar plăcea să facă. Dascălul încearcă, împreună cu elevii, să găsească soluții pentru a le încerca în contextul clasei.

Imagine din activitățile de educație pentru patrimoniu desfășurate în perioada august 2023 – februarie 2024 în cadrul proiectului „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

LECȚIA 2: SIMBOLURI PERSONALE (BLAZONUL I)

Asta este ceea ce sunt	
Obiectivele învățării	Elevii își măresc stima de sine prin recunoașterea și valorizarea aspectelor pozitive.
Sarcinile elevilor	Elevii își creează simboluri personale care vor fi parte a unui blazon de grup. Își pun întrebări despre modul în care se percep pe ei înșiși și folosesc punctele tari / calitățile identificate în lecția 1. Elevii formează grupuri ca element pregătitor pentru lecția a treia.
Resurse	Tabelele din lecția anterioară, copii imprimate ale blazonului (două pentru fiecare elev), creioane colorate, foarfeci.
Metode	Activitate individuală, formarea de grupuri.

Casetă informativă

În tradiția europeană, un blazon, numit mai corect un armorial, aparat armorial sau adesea doar blazon, este un desen care aparține unei anumite persoane (sau grup de oameni) și care este folosit de aceștia într-o varietate de feluri. Din punct de vedere istoric, blazoanele erau folosite de către cavaleri pentru a se putea diferenția de soldații inamici. În Europa continentală, oamenii obișnuiți puteau să adopte blazoane orășenești. Spre deosebire de sigilii și embleme, blazoanele au o descriere formală care este exprimată sub forma unui scut. În secolul XXI, blazoanele sunt încă folosite de o varietate de instituții și indivizi (de exemplu, mai multe universități au regulamente cu privire la felul în care blazonul lor poate fi folosit, astfel încât utilizarea acestora să fie protejată).

Arta de a proiecta, afișa, descrie și înregistra armorialele se numește heraldică. Utilizarea de blazoane de țări, state, provincii, orașe și sate se numește heraldică civilă.

Descrierea lecției

În tradiția europeană, un blazon, numit mai corect un armorial, aparat armorial sau adesea doar blazon, este un desen care aparține unei anumite persoane (sau grup de oameni) și care este folosit de aceștia într-o varietate de feluri. Din punct de vedere istoric, blazoanele erau folosite de către cavaleri pentru a se putea diferenția de soldații inamici. În Europa continentală, oamenii obișnuiți puteau să adopte blazoane orășenești. Spre deosebire de sigilii și embleme, blazoanele au o descriere formală care este exprimată sub forma unui scut. În secolul XXI, blazoanele sunt încă folosite de o varietate de instituții și indivizi (de exemplu, mai multe universități au regulamente cu privire la felul în care blazonul lor poate fi folosit, astfel încât utilizarea acestora să fie protejată).

1. A doua lecție începe prin organizarea elevilor în grupe de câte patru. Este recomandabil ca grupele să fie formate prin utilizarea unui joc de organizare a grupelor, cum ar fi distribuirea de cartonașe în seturi de câte patru sau cu imagini în seturi de câte patru etc. Sarcina elevilor este să-și găsească partenerii și să formeze grupul.

2. Apoi, elevii trebuie să stea în grupurile lor. Fiecare elev primește o copie a blazonului. O altă copie a acestuia este pusă în mijlocul mesei. Blazonul este împărțit în patru segmente, iar elevii trebuie să aleagă fiecare câte una. Ei ar trebui să-și noteze cu creionul numele pe copia din centrul mesei. Pe propria lor copie, ar trebui să înceapă să decupeze segmentul care le-a revenit din blazon.

3. Profesorul le cere elevilor să se gândească la simbolurile personale pe care le-ar putea folosi pentru a se reprezenta pe sine. „Asta este ceea ce sunt” ar trebui să fie motto-ul acestei sarcini. Mesajul extins al sarcinii ar putea fi „Acesta este ceea ce aduc în grup”. Pentru aceasta, profesorul ar trebui să ceară elevilor să scoată fișele realizate în prima lecție. Ei pot folosi unele idei din coloanele „Îmi place să fac și fac” și „Nu fac, dar aș dori să fac”. Acum, ei trebuie să identifice simboluri care reprezintă punctele lor tari și pe care le-ar putea desena în secțiunea lor. Următoarele întrebări ar putea fi de ajutor:

- Cum te vezi pe tine?
- De ce ai nevoie?
- Ce ești în stare să faci?
- Ce regreti dacă te gândești la viața ta?

Imagine din activitățile de educație pentru patrimoniu desfășurate în perioada august 2023 – februarie 2024 în cadrul proiectului „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

LECȚIA 3: SIMBOLURI PERSONALE (BLAZONUL II)

Suntem puternic ca grup fiindcă suntem individualități	
Obiectivele învățării	Elevii devin conștienți de potențialul calităților personale pentru grup. Ei aleg împreună un nume și un motto pentru grup.
Sarcinile elevilor	În grupe de câte patru, elevii explică simbolurile lor personale celorlalți membri ai grupului. Ei creează un blazon comun și cad de acord asupra unui nume, a unui motto și a unui simbol comun pentru acesta. Elevii prezintă blazonul lor clasei.
Resurse	Copii ale blazonului din lecția anterioară, creioane colorate, lipici.
Metode	Activitate în grup (de câte patru) și prezentare de grup.

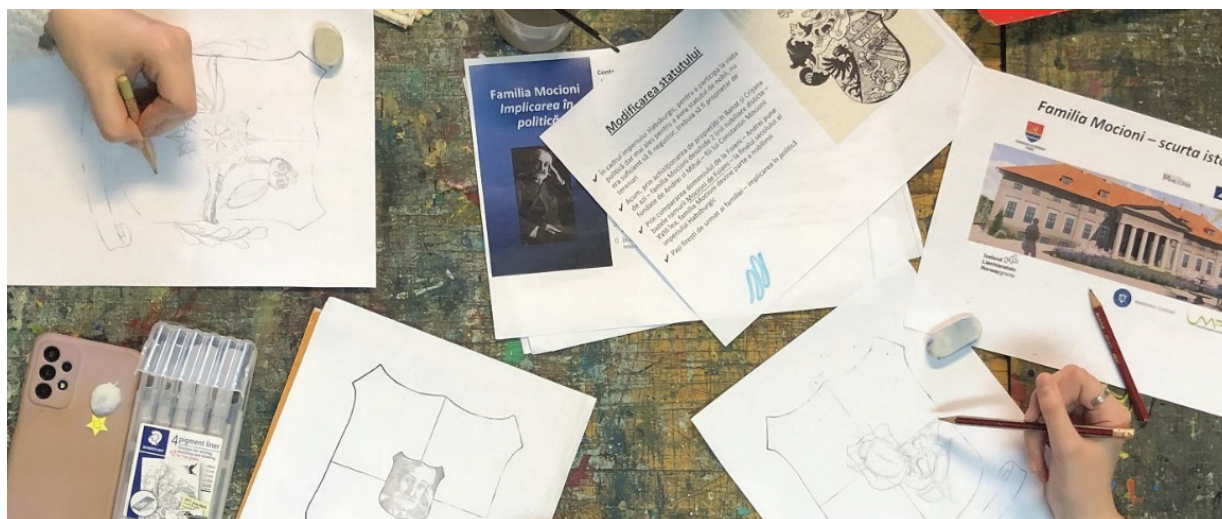
Descrierea lecției

În continuarea celei de-a doua lecții, elevii discută simbolurile pe care le-au realizat și își împărtășesc gândurile. Apoi, dascălul le cere elevilor să realizeze următoarele sarcini:

- explică simbolul (simbolurile) tău/tale membrilor grupului din care faci parte;
- lipiți toate simbolurile individuale pe blazon;
- găsiți un simbol comun pentru grupul vostru (centru), un motto pentru ideile voastre (steagul/chenarul de sus) și un nume pentru acesta (steagul/chenarul din partea de jos).

Dascălul ar trebui să spună elevilor că deciziile trebuie luate în comun, astfel încât fiecare să se identifice cu decizia. Blazoanele completate sunt apoi prezentate frontal de către un membru al grupului și sunt expuse împreună pe perete.

Imagine din activitățile de educație pentru patrimoniu desfășurate în perioada august 2023 – februarie 2024 în cadrul proiectului „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

LECȚIA 4: INDIVIZI ȘI GRUPURI

Punctele tari ale indivizilor ca potențial pentru societate

Obiectivele învățării	Prin discuții, elevii înțeleg că punctele lor tari sunt importante în cadrul grupului. Ei înțeleg conceptele de lucru în echipă și de diviziune a muncii. Ei pot identifica grupuri în societate în care diferite puncte tari trebuie combinate, astfel încât să aibă succes.
Sarcinile elevilor	Elevii discută despre punctele lor tari și le asociază cu experiențe din situații petrecute în afara școlii. Într-o sesiune de brainstorming, ei identifică situații în care abilități diferite sunt necesare pentru a asigura succesul grupului.
Resurse	Tablă sau flipchart.
Metode	Discuție frontală.

Casetă informativă

O discuție (un schimb de argumente, din latinescul *discussio*, argumentație) este o formă specifică de comunicare verbală între două sau mai multe persoane în care una sau mai multe probleme sunt abordate, deci discutate, iar fiecare parte își prezintă argumentele. O discuție trebuie purtată într-un spirit de respect reciproc.

O manieră bună de discuție cere ca vorbitorii să permită și chiar să încurajeze exprimarea altor viziuni și opțiuni decât ale lor, analizându-le cu atenție în loc să le respingă pripit. Calitățile personale cum sunt serenitatea, calmul și politețea vor lucra în avantajul ambelor părți. În cel mai bun caz, o discuție va duce la soluționarea unei probleme sau la un compromis pe care toți cei implicați îl pot accepta.

În societățile moderne, discuțiile sunt un mijloc civilizată, non-violent, de a rezolva controverse și de a face față conflictelor de interese și obiective. Conflictelor nu sunt, prin urmare, suprimate, ci rezolvate. Prin învățarea și practicarea abilităților lor de discuție, elevii învață un element de bază în atingerea și menținerea păcii în societate.

Descrierea lecției

Elevii stau în grupurile lor cu un flipchart în față.

Li se dă sarcina de a realiza o discuție în trei pași (vezi și fișa pentru elevi):

- gândiți-vă la punctele tari pe care le-ați desenat sau notat pe blazonul vostru și notați-le pe flipchart;
- discutați în ce situații aceste puncte tari ar putea să ajute grupul vostru. Gândiți-vă la exemple și notați-le;
- în pasul al treilea, gândiți-vă la situații din afara școlii. Unde ar putea să vă ajute aceste puncte tari și abilități? Ca persoană individuală? Dar ca membri ai unui grup?

Când elevii au terminat, ei formează un cerc pentru a discuta frontal, rezultatele.

Dascălul are sarcina/rolul de a orienta discuția, astfel încât elevii să înțeleagă conceptul de utilizare a punctelor tari și a abilităților individuale ca sursă de putere în cadrul unui grup.

Imagine din activitățile de educație pentru patrimoniu desfășurate în perioada august 2023 – februarie 2024 în cadrul proiectului „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

CONTEXTUL MANUALULUI DE EDUCAȚIE PENTRU PATRIMONIU

Proiectul „Reabilitarea, refuncționalizarea și revitalizarea Conacului Mocioni din Foeni, Județul Timiș”, co-finanțat din Granturile SEE 2014 – 2021 prin Programul RO-CULTURA

Acest manual a apărut în contextul activității de educație pentru patrimoniu, care a vizat un număr de 500 elevi din județul Timiș și a avut ca și context general reabilitarea unei clădiri de patrimoniu – Conacul Mocioni din Foeni, județul Timiș.

Conacul Mocioni din Foeni este un monument istoric de importanță națională și universală, de o mare valoare arhitecturală și simbolică. Ultimul proprietar din familia Mocioni intenționa transformarea imobilului într-un spațiu cultural. Utilizarea defectuoasă ulterioară, însă, a periclitat integritatea clădirii și menirea ei. Problemele și provocările pe care proiectul le-a soluționat au fost:

- lipsa unei oferte culturale;
- valorificarea redusă a patrimoniului;
- lipsa facilităților turistice;
- atractivitatea turistică redusă a mediului rural județean;
- pierderea identității și a patrimoniului;
- atractivitatea redusă a activităților extrașcolare, educației non-formale și interculturale;
- lipsa spațiilor pentru sprijinirea creativității și a producțiilor artistice.

Proiectul a fost armonizat cu componenta culturală a planurilor și politicile de dezvoltare, de la nivelul local, la cel internațional: Strategia de Dezvoltare Locală 2014-2020 a GAL Timiș-Torontal; Strategia Culturală a Județului Timiș 2018-2022; Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022, a Ministerului Culturii și Identității Naționale, politice UE.

Misiunea noastră a fost de a (re)clădi relația tinerilor cu valorile și normele sociale, de a reduce tensiunea dintre vechi și nou, de a susține dorința de afirmare a propriei personalități, de a crea și/sau consolida relația și atitudinea elevilor față de elementele patrimoniului cultural, de a păstra și transmite generațiilor viitoare patrimoniul cultural, obiectiv care poate intra în contradicție cu nevoia tinerilor de a se exprima ca individualitate, de a-și manifesta potențialul artistic și creativ, de a exprima adeziunea la un anumit sistem de valori sau grup de apartenență.

În acest context general a apărut necesitatea cunoașterii tinerilor elevi din județul Timiș, a stilului lor de viață, a preferințelor, a gustului, a așteptărilor lor față de oferta culturală din spațiul public și non-public, dar și a atitudinii lor față de patrimoniul cultural național. Considerăm că este esențial să avem o imagine aprofundată despre tinerii elevi și modul lor de interacțiune cu patrimoniul cultural, pentru a identifica cele mai bune instrumente de comunicare din perspectiva elaborării proiectelor, a programelor și a politicilor de protejare și promovare a patrimoniului cultural național.

Resurse de bază pentru dascăli:

Istoria Banatului

Banatul în antichitate

Istoria Banatului urmează, în linii generale, traseul altor provincii românești, constituite în Evul mediu și supuse presiunilor expansioniste ale statelor adiacente spațiului românesc. Banatul, o regiune de margine a teritoriului românesc este, de la începuturile istoriei sale, o zonă de intersecție, de amestec, unde populații diferite din punct de vedere etnic și cultural schimbă, comunică, cooperează, și, rareori se confruntă. Putem remarca, pentru secole, care preced hegemonia romană în Dacia, că în nordul Dunării locuiesc, pe lângă populația majoritară a daco-geților, alte grupuri etnice, cum sunt, pentru Banat, sarmații iagizii, fără să observăm conflicte majore; dimpotrivă, relațiile par a fi pașnice și rodnice. Pe ansamblul istoriei sale, Banatul poate fi considerat un model de conviețuire, realitate recunoscută cu ușurință și în zilele noastre.

Inventariind evenimentele din perioada de influență a Imperiului Roman, sigur că pacea din 89 d.Hr este, în privința avantajelor, un succes pentru statul dacic, până la începutul secolului următor, când hispanicul Traian va stopa colaborarea daco-romană și va decide supunerea Daciei. Desfășurările de forță au avut loc, în cea mai mare parte, pe teritoriul Banatului atât în primul, cât și în al doilea război daco-roman. De altfel, Banatul va fi ocupat de legiunile romane încă din anul 101 d.Hr, fără ca forțele militare romane să se retragă, până în anul 106 d.Hr, când Banatul va fi parte integrantă a provinciei imperiale Dacia. Colonizarea romană schimbă însă realitatea demografică, politică și economică. Este un aspect cunoscut în istorie asupra căruia nu insistăm. Retragerea romană din 271-274 d.Hr permite popoarelor migratoare, de sorginte germanică sau asiatică, să traverseze teritoriul nord-dunărean în direcția sud, sud-vest, ori să se stabilească temporar, sau, în unele cazuri, definitiv aici.

Un control politic consistent exercită învingătorii vizigoților, hunii, care-și stabilesc cartierul general în Câmpia Panonică. Una dintre direcțiile de expansiune este spre sud, ținta fiind Imperiul Bizantin, spre care hunii organizează în câteva rânduri campanii de jaf. În ultima parte a existenței statului hun, efortul militar a fost canalizat spre vest, ceea ce va reduce substanțial controlul asupra teritoriilor daco-romane. După lichidarea confederației hunice, este posibilă ocuparea, între 454 și 472, de către gepizi a zonei de câmpie dintre Tisa-Crișuri-Mureș. Este zona controlată prin excelență de gepizi, și poate fi considerată teritoriu gepidic, atâta vreme cât acest popor germanic și-a făcut simțită prezența aici.

Banatul în Evul Mediu

Cronica notarului anonim al regelui Bela al III-lea menționează pentru regiunea Banatului în secolul al IX-lea existența unui voievodat condus de voievodul Glad, care avea reședința în cetatea Cuvin (Keve). Anonymus relatează luptele purtate de triburile maghiare împotriva populației românești din Banat, în prima jumătate a secolului X și în secolul următor. Batalia de la Vadul Nisipurilor - În evul mediu, la Foeni, în locul numit Vadum Arenarum (Vadul Nisipurilor) lângă apa Timișului a avut loc o mare bătălie în secolul al X-lea. Batalia are o semnificație importantă în istorie. Concret, în 934 d.Hr, triburile maghiare treceau Tisa și Aranca și continuându-și înaintarea pe teritoriul Banatului din zilele noastre. La Vadul Nisipurilor le-a ieșit în cale însă ducele Glad, cu o armată formată din pecenegi, români și bulgari. Trupele ducelui au pierdut însă bătălia, iar Glad s-a refugiat mai întâi la Kovin (Cuvin) și apoi la Orșova, iar în cele din urmă a încheiat pacea cu maghiarii. Glad și urmașii săi aveau să continue să conducă însă ducatul până în jurul anului 1004.

Politica de „stârpire a schismaticilor” e continuată de regele Ludovic de Anjou. Nobilii și cnezii români care își botează copiii în legea orientală sunt amenințați cu pierderea proprietății. În 1366, mai multe comunități românești din Banat sunt obligate să treacă la catolicism. Toți preoții care oficiază în rit ortodox sunt amenințați că vor fi alungați.

În anul 1433 Banatul este locuit de români, sârbi și cumani. Regele maghiar Ladislau al V-lea acordă în 1457 privilegii românilor bănățeni și promite că nu va face donații contra voinței românilor. Nobilii români sunt egali cu ceilalți nobili, iar cnezii sunt scutiți de orice contribuție. Sunt amintite districtele Lugoj, Sebeș, Mehadia, Almaș, Caraș, locuite preponderent de populație românească. În anul 1552 Timișoara este cedată turcilor, care organizează o parte a teritoriului Banatului în pașalâc.

Pașalâcul de Timișoara

În secolul XVI, după înfrângerea Ungariei la Mohacs (1526), teritoriul cucerit de turci și transformat în pașalâc avea reședința la Timișoara și cuprindea Banatul de apus și teritoriul de câmpie dintre Mureș și Criș. Pentru un control eficient al teritoriului au fost așezate garnizoane pe cetățile mari, ca Timișoara și Gyula. Au așezat în același timp și puncte de pază în diferite părți ale pașalâcului. O descriere a cetățenilor și teritoriului Banatului va fi făcută de călătorul turc Evliya Çelebi în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. În 1658, Imperiul Otoman ocupă cetățile Lugoj și Caransebeș, cu partea muntoasă a Banatului și Ineu, alipindu-le pașalâcului Timișoarei.

În pașalâcul Timișoarei nu constatăm modificări privind modul de administrare față de secolul al XVI-lea. Orașele erau locuite de musulmani, majoritatea deveniți prin convertire (în general, localnici): sârbi, bosnieci, bulgari și greci. Și creștinii aveau o pondere importantă în orașe (români, sârbi, maghiari); locuiau, în general, cartierele periferice. Turcii nu s-au așezat în satele bănățene. Acestea sunt locuite, în continuare, de populația băștinașă: români și sârbi. Musulmanii au, în primul rând, ocupații militare. În mare parte, funcționarii, meșteșugarii și negustorii sunt militari. Majoritatea populației creștine, exceptând un mic număr de meșteșugari și negustori, este ocupată în agricultură.

Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, viața politică a Banatului este influențată decisiv de confruntările militare turco-austriece. Victoria răsunătoare obținută de austrieci sub comanda lui Eugeniu de Savoya, la Zenta (11 septembrie 1697), urmată de alte succese, vor grăbi pacea. În 16 ianuarie 1699, la Karlowitz, este semnată pacea dintre Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic. Turcii renunțau la Transilvania, dar păstrau Banatul. Banatul a fost, în perioada amintită, un permanent teatru de război.. În 1696, trupele imperiale asediază Timișoara; sultanul intervine cu 50 000 de soldați și atacul austriac nu reușește.

Pacea de la Karlowitz (1699) nu poate fi considerată decât un armistițiu, fiindcă situația pe care a creat-o n-a mulțumit pe nici unul dintre beligeranți. Turcia nu se resemnase la pierderea Ungariei Centrale.

Eugeniu de Savoya a reușit, în două campanii fulgerătoare, să împrăștie armata marelui-vizir la Petrovorodin (1716), apoi a asediat și a cucerit Belgradul (1717). În anul următor a fost semnată pacea de la Passarowitz (1718). În cadrul tratatelor de pace de la Passarowitz, în Serbia, austriecii au cerut, în afară de Oltenia, și Munții Moldovei împreună cu mânăstirile pe care le ocupaseră o perioadă. Arbitrii englezi n-au admis, însă, aceste condiții și au stabilit granița pe linia ocupată de trupe. Oltenia, nordul Serbiei cu Belgradul și Banatul Timișoarei trec sub stăpânirea Austriei.

Regimul Austriac în Banat

După pacea de la Passarowitz, Banatul a fost administrat ca domeniu propriu al împăratului. A fost încredințat mai întâi unei administrații militare, subordonată Consiliului de război și Camerei aulice. Dintre guvernatorii militari ai Banatului, în perioada 1718-1751, nici unul nu este localnic: Claudiu Florimund Mercy (1718-1734), Francisc Leopold Engelshofen (1734-1736), Andrei Hamilton (1736-1737), Wilhelm Reinhard Neipperg (1737-1739), generalul Succow (1739-1740), din nou Francisc Leopold Engelshofen (1740-1751).

În anul 1778 Banatul a fost încorporat Ungariei, fiind împărțit, un an mai târziu, în trei comitate: Caraș, Timiș și Torontal. În comparație cu Transilvania, situația din Banat a fost mult deosebită. Ca domeniu al statului, în cea mai mare parte, a fost supus unor sarcini reduse. Foarte numeroase au fost lucrările publice. Sarcinile fiscale și întreținerea armatei sunt obligații de bază. În anul 1757, totalul sarcinilor fiscale se ridica la suma de 1.200.000 de florini.

Într-o situație deosebită se găseau sârbii din Banat. Imperiul le-a asigurat un rol la granița de sud. Au primit largi privilegii, au fost scoși de sub jurisdicția comitatelor. Supuși doar regelui și patriarhului, au beneficiat de o largă autonomie, congres național, „drepturile ilirice” în schimbul serviciului militar.

O situație specială în istoria modernă a Banatului o are Batalionul românesc de graniță. După pacea de la Belgrad, austriecii au trecut în Banat companiile de grăniceri din Oltenia și Serbia. Granița trebuia întărită, în sud, pe Dunăre și în Munții Banatului. Batalionul românesc a fost înființat relativ târziu, în anul 1768. I-a fost repartizat teritoriul de la nord de Orșova până la Caransebeș. Localnicii, în majoritate români, au fost obligați să se înroleze sau să părăsească teritoriul. În timp, autoritatea militară a fost impusă și asupra altor sate (pentru început au fost înființate 50 de posturi – serviciul fiind efectuat de 244 de grăniceri). În perioada domniei lui Iosif al II-lea (1780-1790), care călătorise în trei rânduri în Banat (1768, 1770, 1773), teritoriul batalionului românesc a fost extins la 56 de sate.

Aspecte economice din istoria Banatului

Pe teritoriul Banatului, cel mai întins teritoriu al Coroanei, statul va face investiții importante în secolul al XVIII-lea. Un loc important l-a ocupat dezvoltarea exploatărilor miniere și a manufacturilor de prelucrare a metalelor. Primele manufacturi de prelucrat fierul au fost înființate la Bocșa. În 1769 a început construcția atelierelor de la Reșița. Încă din 1724, la Docnecea, s-au înființat ateliere de prelucrare a aramei rezultate din exploatările locale. În 1725 au fost înființate întreprinderi de aba, postav și pături, în localitățile Caransebeș, Făget și Timișoara. Pe lângă aceste investiții importante se mai înființează manufacturi de hârtie, fire de aur, bere, ulei, săpun.

Colonizarea

După pacea de la Passarowitz (1718), Imperiul Habsburgic a colonizat teritoriul Banatului, mai ales regiunile slab populate. Coloniștilor li se asigura un lot de pământ, casă de locuit, unelte și vite de muncă, scutirea de sarcini fiscale pentru un număr de ani. Prima perioadă a colonizării este cuprinsă între anii 1719 și 1739. Au fost colonizate 55 de localități, cu germani, italieni, francezi, spanioli și bulgari catolici. Majoritatea s-au așezat în satele românești și sârbești. S-a procedat și la evacuarea unor localități (de exemplu, Aradul Nou, care înainte de aducerea coloniștilor germani se numea Schela și era locuit de români și sârbi). În Studiul de istorie a Banatului, Aurel Țintă analizează colonizarea italienilor și spaniolilor în prima perioadă a stăpânirii austriece, după pacea de la Passarowitz. Guvernatorul Claudiu Florimund de Mercy încearcă să dezvolte, în primul rând, minierul bănățean, iar coloniștii pe care îi aduce (italieni proveniți din nordul Italiei) au experiență în domeniul mineritului.

Structura etnică a populației din Banat

Statistica fiscală din anul 1743 cuprinde: 380 de sate românești, 121 sârbești, 19 mixte sârbo-române, 15 sate germane, 2 germano-române, un sat italian, un sat bulgar etc. În anul 1770, guvernatorul Clary von Altringen organizează recensământul populației Banatului. Au fost înregistrați 317 928 de locuitori.

O altă statistică (1767) consemnează: 220 000 români, 53 000 germani, 100 000 greci și sârbi, 2 400 bulgari și unguri, 340 evrei. În ceea ce privește numărul sârbilor și grecilor, trebuie menționat faptul că mare parte dintre greci sunt români din sudul Dunării (aromâni). Statistica însă îi numește greci.

În lucrarea *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului*, Francisco Griselini descrie modul în care a demarat procesul de colonizare a Banatului și dispunerea geografică a noilor veniți. După anul 1718, autorul amintește următoarele districte: Timișoara, Vârșeț, Becicherecul Mare, Cenad, Ciacova, Lugoj, Lipova, Făget, Caransebeș, Orșova, Mehadia, Panciova și Palanca Nouă.

Sate noi: Biserica Albă în districtul Palanca Nouă, Sânpetru, Zădărlac, Beșenova Nouă, Peciul Nou, Deta, Cudrik, Pișkia, Guttenbrunn, colonizate cu șvabi și alți locuitori din Imperiu.

După naționalitate, conform recensământului din anul 1770, locuitorii sunt reprezentați astfel: români – 181 639; sârbi – 78 780; bulgari – 8 663; țigani – 5 272; germani, italieni și francezi – 43 201; evrei – 353. Nu au fost cuprinse în recensământ districtele Panciova (Pancevo), Palanca Nouă, Mehadia și 23 de sate din districtul Caransebeșului.

Banatul după tratatul de pace de la Versailles

În cadrul Conferinței de Pace de la Paris (1919-1920) care încheie primul război mondial, Banatul constituie un motiv de dispută între Regatul Sârbo-Croato-Sloven și Regatul României.

Aliații au primit cu înțelegere și simpatie delegația vecinilor noștri, în timp ce României i se reproșa încheierea păcii cu Puterile Centrale în primăvara anului 1918. Tratatul pe baza căruia România intrase în război (4 august 1916) prevedea că întregul Banat urma să revină statului român la încheierea ostilităților. La sfârșitul conflagrației sârbi au ocupat Banatul, argumentând cu faptul că „nu puteau renunța la populația sârbească de pe acest teritoriu” (250 000). Pe de altă parte, considerau că atribuirea întregului Banat României ar fi lăsat descoperită capitala Belgrad.

În prima fază a negocierilor, delegația română nu a acceptat cererile sârbești. S-a negociat apoi o soluție de compromis, granița fiind stabilită în cea mai mare parte pe Dunăre, iar cele două state făceau și un schimb de populație; partea vestică a Banatului a trecut în posesia statului sârbo-croato-sloven.

Sârbi au cerut o suprafață mult mai mare, care includea regiunea industrială Reșița-Anina. În fața comisiei teritoriale, Ion I.C. Brătianu a susținut integritatea Banatului, cerând ca statele semnatare ale Tratatului din 1916 să-și respecte angajamentul. România ar fi demilitarizat zona din fața Belgradului, în condițiile ce urmau să se fixeze. Delegația României a refuzat să mai participe la lucrările comisiei teritoriale, iar granița a fost fixată fără acceptul reprezentanților statului român.

Familia Mocioni in Banat

Cu origini aromâne, familia Mocioni avea să devină pe parcursul a 300 de ani una dintre cele mai importante familii din vestul României. Erau originari din Tessalia unde principala lor ocupație era creșterea oilor și valorificarea produselor obținute de la acest animal, ei reușind să-și vândă marfa până în cele mai îndepărtate centre comerciale ale Imperiului Otoman. În secolul al XVII lea, Mocioneștii au plecat din nordul Greciei (zona Tesaliei) și s-au stabilit pe teritoriul actual al Albaniei (Moscopole) – acolo dezvoltând afaceri prospere asemenea altor aromâni. Dar un conflict izbucnit în zona orașului Moscopole îi obliga pe Mocionești să ia calea pribegiei voite spre Țara Românească, Moldova, Transilvania și Ungaria (Imperiul Habsburgic).

Figurile de seamă care au stat în fruntea arborelui genealogic al familiei au fost Petru și Constantin Mocioni, care, în 1690, au urmat marea migrație a patriarhului Arsenie. Petru moare în bătălia de la Zenta (1697), în armata lui Eugeniu de Savoya, iar Constantin Mocioni, alias Popovicz, devine preot al comunității ortodoxe din Pesta în 1747. Constantin a trăit până la venerabila vârstă de 110 ani și a avut cinci copii, dintre care sunt amintiți Mihaiu, Andrei și Petru. Cel din urmă a murit în 1775, nu a avut urmași și a lăsat toată averea sa lui Andrei. Activând amândoi în comerț și în finanțe, Andrei și Mihaiu scindează familia în două ramuri: una la Pesta, cealaltă la Miskolc și la Tokaj, în nordul Ungariei. În 1780, Andrei Mocioni cere și primește de la împăratul Iosif al II lea moșia de la Foeni de Banat, astfel creându-se linia “de Foen”.

Povestea localității Foeni începe în perioada romană, când aici se afla Castrul Bacaucis. Prima atestare documentară are loc în anul 1289, cu ocazia convocării unei diete la Foen de către regele Ladislau al III lea de Anjou. La 1400, Foeni-ul apare în proprietatea familiei maghiare Ksaki/Ksaky. În Evul Mediu târziu a făcut parte din Comitatul Timiș, iar în vremea administrației habsburgice, a fost repartizată Comitatului Totontal.

Comuna Foeni a avut un rol însemnat în istoria familiei de origine aromână Mocioni, ai cărei membri au fost politicieni, cărturari sau filosofi. Au ocupat funcții înalte și s-au înrudit cu marea nobilime maghiară, dar au militat întotdeauna pentru emanciparea și drepturile românilor din Banat și Transilvania, atât pe plan politic, cât și cultural.

Mocioneștii au manifestat și ei un spirit antreprenorial desăvârșit și desul de curând au început să se bucure de prosperitate. Forțați de împrejurimile politico – sociale, Mocioneștii se vor îndrepta spre Pesta, unde vor intra în rândurile nobilimii, prin cumpărarea de vaste domenii în județele Timiș și Arad - de astăzi (pe vremea aceea, aceste două județe făceau parte din imperiul Habsburgic).

În 1781, Împăratul Iosif al II lea dă o patentă de asimilare a “refugiaților aromâni” și mulți dintre aromâni (macedoromâni) devin cetățeni ai Imperiului. Imediat după ce primeau cetățenie, aromânii depuneau jurământ de credință Împăratului. În spatele deciziei se afla convingerea administrației austriece că nou-veniții aduc importante beneficii comerciale și financiare imperiului. În Pesta, aromânii formează comunități masive ce aveau să fie considerate adevărate colonii grecești. Dar pentru a participa la viața politică (ca să ai statutul de nobil), nu era suficient să fii negustor, trebuia să fii proprietar de terenuri. După 1780, austriecii încep să vândă terenuri agricole (forțați și de nevoia de bani pentru a susține ceva războaie).

În anul 1782, înainte de a primi confirmarea înnobilării sale, Andrei Mocioni a fost împușcat de un necunoscut, în timp ce se afla în casa administratorului său. Ca atare, diploma de înnobilare, în cadrul căreia se stipulau drepturile de care urmau a se bucura descendenții lui Andrei, inclusiv acordarea domeniului Foen, a fost emisă pe numele soției sale, Ecaterina Mocioni - născută Cojocă (care a trăit până în 1824) și fiilor săi. Printre cei mai importanți membri ai familie (ramura de Foen) s-au numărat Andrei Mocioni de Foen, contesa Ecaterina Mocioni, Antoniu Mocioni de Foen, Eugen și Zeno de Mocioni, Ioan I. Mocioni-Stârcea (copilul lui Ioan Stârcea, provenit dintr-o veche familie de boieri din Moldova, care a fost înfiat în anul 1925 de baronul Anton Mocioni de Foen) și, mai ales Alexandru de Mocioni.

Alexandru Mocioni

Născut în 4 noiembrie 1841 la Budapesta – decedat în 1 aprilie 1909 la Birchiș. A fost un om politic român, deputat în mai multe legislaturi în Camera Ungară a Parlamentul de la Budapesta, unde a intrat pentru prima dată la vârsta de 24 de ani. A propus și a sprijinit înființarea unui Partid Național al românilor din Banat și Crișana, al cărui președinte a fost timp de patru luni; a militat pentru drepturile românilor din Banat și din Transilvania.

Proiectele sale de lege au vizat direct protejarea prin lege a drepturilor națiunilor conlocuitoare din Ungaria Mare, cu accent pe protejarea drepturilor românilor. A prezentat în 1872 primul proiect de lege pentru înființarea unui teatru românesc, dar și petiția tinerilor români pentru a dezbate proiectul de lege privind înființarea unei universități în limba română, la Cluj. Pentru a sprijini politica națională a înființat la Timișoara, ziarul „Dreptatea”, având ca director pe Corneliu Diaconovici și ca redactor responsabil pe Valeriu Braniște.

Alexandru Mocioni și membrii familiei

sale au donat 60.000 de coroane pentru clădirea Catedralei Ortodoxe din Sibiu, 50 000 de coroane fondului cultural al Arhidiecezei de Sibiu, 24 000 de coroane pentru construirea muzeului ASTREI din Sibiu, 12 000 de coroane fondului Liceului din Brad. Au susținut, de asemenea, Alumneul român național din Timișoara. Ca membru fondator al Societății pentru fond de teatru român, la înființarea acestuia în 4 octombrie 1870 a contribuit cu 1850 de florini. A oferit zeci de burse de studii pentru studenții români. Crezul său politic era cooperarea dintre națiuni și combaterea poziției partidelor care se opuneau recunoașterii drepturilor celorlalte națiuni.

PATRIMONIUL – NOȚIUNI INTRODUCTIVE¹

1. Ce este patrimoniul – definiții și paradigme

Dificultatea stabilirii unei definiții satisfăcătoare a „patrimoniului” este dovedită de dezbaterile continue asupra sensului și însemnătății acestui concept. Totuși dificultatea nu provine neapărat din complexitatea noțiunii, ci din faptul că există foarte multe perspective din care patrimoniul poate fi privit și analizat.

De exemplu, el poate fi subiect de studiu pentru antropologi, sociologi, lucrători în turism și specialiști din mediul academic, istorici sau manageri culturali. În plus, patrimoniul poate fi studiat de oricine este interesat de istoria sa personală, de propriile sale valori și direcții de viață: „Patrimoniul aparține oamenilor; nu doar unui grup restrâns de specialiști și experți, ci întregii lumi”. (Howard, 2003:33).

În ultimele două decenii a avut loc o tranziție de la modalitatea tradițională de a clasifica și defini patrimoniul la una mai cuprinzătoare, umanistă. Olivier Poisson, specialist în patrimoniul UNESCO, a declarat în 2008 că:

Totul are potențialul de a deveni patrimoniu deoarece totul are o semnificație, pentru că totul a fost construit, dezvoltat, fabricat, preluat, modernizat sau refăcut conform valorilor umane care cel mai probabil ne aparțin. Trecutul este mort, dar el supraviețuiește în mintea noastră. Este viu doar în amintirile noastre, și este atașat de locuri, obiecte, lucrări de artă care există în fața ochilor noștri și pot fi observate.

Motivul pentru care această tranziție este relevantă are legătură directă cu viziunea proiectului nostru ce consideră patrimoniul a fi un proces „prin care obiectele, evenimentele, locurile, reprezentațiile și personalitățile provenite din trecut sunt transformate în experiențe în și pentru prezent.” (Ashworth, 2012:2).

UNESCO merge și mai departe, analizând capacitatea patrimoniului de a fi transferat și nevoia de a îl conserva: „Patrimoniul este moștenirea pe care am dobândit-o din trecut, cu care trăim în prezent și pe care o vom transmite generațiilor viitoare. Patrimoniul nostru cultural și cel natural sunt surse de viață și inspirație imposibil de înlocuit.” (UNESCO World Heritage Centre - World Heritage, n.d.).

De fapt, patrimoniul nu este nici pe departe un concept nou. Interpretarea sa datează încă din antichitate, când Grecii care vizitau Egiptul primeau un ghid care să le prezinte relicvele. În Evul Mediu, conceptul de patrimoniu public nu exista încă. Totuși atunci a fost menționat pentru prima dată conceptul de a proteja obiecte cu o valoare alta decât cea materială: moaște sfinte, regalii (simboluri regale), colecții de cărți din bibliotecile regale, arhivele instituțiilor regale sau religioase și clădiri antice. După cum a menționat și Howard (2003), cultul relicvelor a fost în esență un curent care a presupus protejarea, conservarea, vânzarea și falsificarea artefactelor din trecut, despre care se credea că ofereau puteri speciale posesorilor lor. În timpul Renașterii, importanța dată patrimoniului nu s-a concretizat neapărat prin conservare ci mai degrabă prin imitarea stilului de construcție. În această perioadă, autoritățile – Monarhia și Biserica – nu au protejat astfel de obiecte și monumente; dimpotrivă aveau libertatea de a le distruge dacă acest lucru servea agendei lor ideologice sau politice.

¹ Fragment preluat din documentul „Patrimoniul în joc”, elaborat în cadrul proiectului „Ludamus!”, finanțat prin programul Erasmus+, Parteneriat Strategic în domeniul educației adulților 2020-2022, pag.19-21 <https://ludamusproject.wordpress.com>

Noțiunea oficială de prezervare și conservare (ce a contribuit la evoluția conceptului de patrimoniu public) a apărut în timpul Revoluției Franceze (1789-1799). În 1783, Ilumiștii francezi au cerut Statului să oprească distrugerea monumentelor antice fără realizarea în prealabil a unei investigații oficiale, cerere ce a fost preluată de presa acelor timpuri.

Mișcarea de salvagardare a devenit mai puternică în timpul celui De-al Doilea Război Mondial, impulsionată de faptul că tezaure culturale din întreaga Europă erau distruse ca urmare a frământărilor politice și sociale. Critici de artă și directori de muzee au cerut Aliaților să creeze o organizație în cadrul forțelor armate care să identifice și să protejeze monumentele și operele de artă europene. În 1943 Forțele Aliate au organizat Diviziunea „Monumente, Arte plastice și Arhive” (Monuments, Fine Arts, and Archives) cunoscută și sub denumirea de Unitatea „Oamenii Monumentelor” - „Monuments Men” (formată din 350 de persoane din 13 țări). Fără efortul acestor curatori și profesori, zeci de mii de opere de artă neprețuite s-ar fi pierdut pentru totdeauna (Morrison, 2014).

În Noiembrie 1945, după încheierea celui De-al Doilea Război Mondial, 44 de țări din întreaga lume au participat la Conferința Națiunilor Unite pentru stabilirea unei organizații educaționale și culturale (ECO/CONF). În felul acesta a luat naștere UNESCO – o organizație a cărui demers este să construiască și să consolideze „solidaritatea intelectuală și morală a umanității”, și astfel să prevină izbucnirea unui alt război mondial.

2. Tipuri și categorii de patrimoniu

În momentul în care o zonă este recunoscută drept „sit” de patrimoniu de către o organizație oficială (precum UNESCO) sau direct de către comunitatea în care se află, relația sa cu mediul în care există și cu oamenii care o utilizează se modifică imediat.

Devine astfel un loc, obiect sau obicei separat de „cotidianul” zonei, devine ceva ce trebuie admirat, prețuit sau valorificat.

Patrimoniul poate fi clasificat după²:

- Patrimoniu cultural imobil
- Patrimoniul cultural mobil
- Patrimoniul cultural imaterial și
- Patrimoniul cultural digital

Patrimoniul cultural imobil

Patrimoniul cultural imobil cuprinde clădiri, situri arheologice, grădini și parcuri, monumente de for public, monumente funerare, ansambluri de arhitectură, situri urbane sau rurale, ansambluri industriale sau peisaje culturale, semnificative pentru istoria unei comunități, a unei națiuni sau a întregii omeniri.

Aici sunt incluse toate monumentele clasate în Lista monumentelor istorice din România, dar și alte clădiri sau areale care nu sunt clasate, dar au valoare arhitecturală, artistică, memorială, tehnică, peisagistică sau de altă natură.

² Clasificare conform <https://laviitor.patrimoniu.ro/ce-este-patrimoniul-cultural/>

Patrimoniul cultural mobil

Patrimoniul cultural mobil cuprinde obiecte considerate valoroase, ca mărturii ale modului de viață al diferitelor comunități umane și ale transformării mediului natural, din cele mai vechi timpuri și până în prezent. Aici se încadrează o varietate de obiecte, incluzând opere de artă, obiecte de cult, unelte, cărți, hărți, monede, timbre, instrumente, sau alte artefacte rezultate din activități umane, reprezentative pentru cunoștințele, credințele și valorile unei comunități, la un anumit moment în timp.

Obiectele de patrimoniu pot face parte din colecțiile muzeelor, ale bibliotecilor, arhivelor sau din colecții private. Obiecte pe care le avem în jurul nostru – tablouri, fotografii vechi, obiecte moștenite – pot fi, de asemenea, valoroase nu doar pentru noi, ci și ca parte a patrimoniului cultural mobil. O altă parte a obiectelor de patrimoniu sunt, desigur, încă nedescoperite, îngropate în situri arheologice sau în alte locuri neașteptate.

În funcție de tipul obiectelor, de vechimea și de raritatea lor, precum și de relevanța lor, pentru întreaga umanitate, sau pentru spațiul românesc, bunurile pot fi clasate în Inventarul patrimoniului cultural național mobil, în categoriile tezaur sau fond.

Patrimoniul cultural imaterial

Patrimoniul cultural imaterial este compus din practici, reprezentări, expresii, cunoștințe și abilități – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora – pe care oamenii le recunosc ca parte din moștenirea lor culturală.

Din această categorie pot face parte povești, zicători, cântece și jocuri populare precum și diferite obiceiuri legate de schimbarea anotimpurilor, de calendarul agrar, de sărbători religioase sau de trecerea între diferite etape ale vieții. Aici se încadrează, de asemenea, cunoștințele și tehnicile legate de confecționarea obiectelor „de recuzită”, asociate acestor evenimente.

Meșteșugurile tradiționale, transmise din generație în generație, prin care se realizează obiecte considerate ca reprezentative pentru o anumită comunitate, cum ar fi costumele populare sau diferite tipuri de vase de ceramică, sunt, de asemenea, parte a patrimoniului cultural imaterial.

Elementele de patrimoniu imaterial au, de obicei, origini colective și anonime, sunt transmise, cu precădere, pe cale informală, în cadrul familiei sau a diferitelor tipuri de grupuri sociale și sunt strâns legate de o anumită comunitate și o zonă specifică.

Patrimoniul cultural digital

Odată cu dezvoltarea din ce în ce mai rapidă a activităților în mediul digital – fie că e vorba de muncă sau entertainment – apar mereu materiale noi, care ar putea fi resurse valoroase pentru următoarele generații. Cărți digitale, filme, arhive, baze de date, galerii foto, expoziții digitale sau diferite forme de experiență de realitate virtuală sau augmentată, toate au potențialul de a fi parte a patrimoniului cultural.

Materialele digitale pot fi realizate direct în mediul digital, cum ar fi reconstrucțiile digitale sau animațiile, sau pot fi replici ale unor materiale care au un suport fizic, analogic, cum ar fi documentele și fotografiile scanate.

Obiectele digitale au avantajul de a fi mai ușor accesibile unui număr mare de oameni, fără ca aceștia să fie nevoiți să străbată distanțe mari sau să aștepte timp îndelungat pentru acces la arhive sau colecții muzeale. Alte avantaje sunt legate de spațiul redus necesar stocării și de posibilitatea prezentării către public a unor obiecte care nu ar avea, altfel, un spațiu de expunere.

În ceea ce privește conservarea, deși obiectele digitale sunt „salvate” de la deteriorarea prin acțiunea factorilor fizici, acestea sunt amenințate de volatilitatea informației digitale și de schimbarea continuă a tehnologiei.

Bibliografie

Site-uri:

<http://edupatrimoniu.piscu.ro/>

<https://culture.ec.europa.eu/ro/policies/selected-themes/cultural-heritage>

<https://laviitor.patrimoniu.ro/ce-este-patrimoniul-cultural/>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Patrimoniul_cultural_imaterial_al_umanit%C4%83%C8%9Bii

<https://patrimonescu.ro/collections/pentru-copii>

https://patrimonescu.ro/products/detaliul-secesion-timisoara?pr_prod_strat=jac&pr_rec_id=d851975ae&pr_rec_pid=6959753560143&pr_ref_pid=4822385197135&pr_seq=uniform&variant=40563225854031

<https://pippincelcurios.ro/category/cartile/>

https://patrimoniu100.ro/wp-content/uploads/2019/02/2018_Tinerii_si_patrimoniul_cultural_RO.pdf

<https://ludamusproject.wordpress.com/wp-content/uploads/2022/09/ludamus-patrimoniul-in-joc-ro-miolo-v1.03-opt.pdf>

Cărți/documente de referință:

1. Duțu A., Dragomir V., Costiu VE., Mihăilescu A., Andreescu M., (2010). Ghid de bune practici în protejarea și promovarea colecțiilor publice locale, București
2. Bălăceanu O., Caiet de lucru pentru elevi privind îmbunătățirea cunoștințelor despre Patrimoniul Mondial, Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală.
3. Bălăceanu O., Caiet de lucru pentru profesori privind îmbunătățirea cunoștințelor despre Patrimoniul Mondial, Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală
4. Academia Română, (2016). Viața academică în Banat 1866-1951-2016, Editura Academiei Române
5. Opriș I., Duțu A., Antonescu R., Roșu G., Mihăilescu A., Mihai D., Știucă N., (2012). Ghid de protejarea și promovarea patrimoniului cultural, Institutul Național al Patrimoniului
6. Mureșan A., (2008). Steme ale Familiei Mocioni, Colecția Patrimoniu, Seria Științe Auxiliare ale Istoriei, Biblioteca digitală

